

NEKAJ ITALIJANOV se le bori na zavezniški strani. Saj tako pravi vest, ki je bila poslana iz Italije z gornjo sliko. Predstavlja italijanske častnike, ki so se borili prej na nemški strani proti nam, sedaj pa so se obrnili proti prejšnjim zaveznikom.

Kaj nameravajo zavezniki z vlado v Italiji in z drugimi režimi v Evropi?

Že precej časa je poteklo, ko so vnanji ministri zavezniških velesil na konferenci v Moskvi sklenili, da se mora italijanska vlada "bolj demokratizirati". Toda je še ista kot je bila in v nji so isti fašisti, s to razliko, da so bili prej za Mussolinija in Hitlerja, sedaj pa so proti njima in se spremenili le "v nam prijazne fašiste".

Za nas to ni presenečenje, ker vemo, da bi pomenilo demokratiziranje italijanske vlade tudi preobrat v socialnem oziru. Italijanski demokratični krogi namreč razumejo demokracijo drugače kot to in v Angliji in plutokracija v Zed. državah. Demokratične struje v Italiji zahtevajo pristruženje peroti klerikalizmu, ločitev cerkve od države in odvzem privilegijev vladajočemu sloju, ki vzdržuje svoj red s silo in bogati od izkoriščanja množic. Na kratko, one zahtevajo preureditev Italije v ekonomsko uredbo, ki bo pravična ljudstvu, ne pa studenec za peščico "višjega sloja".

Še predno se je pričela zavezniška invazija v Italijo, je Vatikan ameriške in angleške kroge svaril, kako naj postopajo, ako hočejo, da dežela ne zavihra v "komunizem". Tako smo se oslonili na kralja Viktorja Emanuela in na njegovo vlado. Z Badoglijem na čelu, čeprav je sedaj vsakemu očividno, da ju ne mara niti ljudstvo v južni Italiji, kaj šele na severu! In ker ju noče, mi pa ju vzdržujemo in ščitimo, zato tudi ne moremo ljudstva pripraviti v boj proti Hitlerjevi armadi, čeprav je Italija sedaj naša sobojevnica.

Na drugi strani opozarjajo ameriški kritiki na čudno vlogo angleške in ameriške vlade z ozirom na Francijo. Načelnik francoskega osvobodilnega odbora general Chas. De Gaulle ima zaslonbo francoskega naroda, vzlic temu smatrajo francoski režim v Alžiru le za "odbor". Samo Moskva ga je priznala za vlado. Z de Gaullejem delujejo vsi francoski demokratični elementi, a zavezniški propagandisti pa ga skušajo diskreditirati. Ali se moramo bojimo, da bo bodoča Francija postala preradikalna, pa ji bi vsled tega radi urinili tako vlado, ki ji bi ohranila stari sistem, radi katerega je zagazila v poraz in v fašizem?

Liberalni časnikarji v Ameriki ta dejstva navaajo in ugotavljajo, da nismo doslej podprli še nobenega procesa za demokratiziranje bodisi zamejnih ali pa drugih vlad, ki so pod zavezniškim vplivom in kontrolo.

Vlade, kakršne so bile, so — razen sovjetske — za stari gospodarski sistem, torej za ohranitev kapitalizma in za obvarovanje privilegijev izkoriščevalcem. In ko bo te vojne konec, je za mednarodno delavstvo še dolgo ne bo, ne bo je konec, dokler se sistem izkoriščanja ne nadomesti s socializmom. Šele potem bo po svetu zavlada socialna pravičnost in z njo zares demokracija.

Dies bo še rogovilil

Kongres je dovolil Diesovi komisiji za zasledovanje "neameriških aktivnosti" nadaljnjih \$75,000.

Glad v Grčiji

Iz statističnih podatkov je razvidno, da je v Grčiji pod nacijsko okupacijo umrlo vsled lakote že 900,000 ljudi.

Večje aktivnosti v vojni pomenijo tudi znatno večje izgube

Z naraščanjem ameriške ofenzive na Pacifiku, z večjo agresivnostjo naše armade v Italiji in z bližnjim invazije na kontinent bodo izgube naše armade in mornarice naraščale v bodoče hitreje kot doslej, dasi ne bodo nikoli dosegle stopnje izgub, ki jih v svoji ogromni ofenzivi beleži rdeča armada.

Od napada na Pearl Harbor pa do 31. januarja so znašale izgube naše armade in mornarice 146,186 mož, ali povprečno 600 na dan.

Izmed teh jih je bilo 33,153 ubitih, 33,617 pogrešanih, 49,518 ranjenih in 29,898 ujetih.

Izmed ujetnikov jih je po poročilih uprave jetniških taborov v sovražnih deželah 1,933 umrlo, večinoma v od Japoncev okupiranih teritorijih.

Vojni department pravi, da je v japonskem ujetništvu umrlo veliko več naših vojakov, kot pa označujejo japonski uradni podatki.

Vse proti stavkarjem

V svojem zadnjem govoru v poslanici kongresu se je predsednik Roosevelt izrekel za prisilno uposeljevanje delavcev, in pred njim pa predsednik Ameriške legije Warren H. Atherton proti stavkam. Vsa kampanja je zoper delavce, nihče pa zoper "patriote", katerim delavci v tej vojni kupičijo stotine milijonov dolarjev dobička.

Lanska rekordna produkcija letal bo letos nadkriljena

Lani je bilo produciranih v tej deželi 85 tisoč letal, letošnji načrt pa jih določa nad 100,000. Vrhtega bodo letošnji bombniki težji kakor lanski in tudi vsa druga letala tehnično popolnejša.

Pivo v Zed. državah "popularna pijača"

Pivo je "udomačena pijača" v polovici družin v ameriških mestih. Lani se jim je pridružilo nadaljnjih milijon ljudi, ki so pričeli pivo sedaj prvič piti. Tako je ugotovila Psychological Corp., ki je iskala podatke o užitivanju piva med ameriškim ljudstvom za American Can Co.

Živila v Anglijo

Od ameriških živilskih dajatev, ki se jih pošilja po lendleasni postavi zaveznikom, jih je Anglija dobila 60 odstotkov.

Draginja v Turčiji

Živiljske potrebe v Turčiji so se podražile vsled vojnih razmer — čeprav Turčija ni v vojni — od leta 1939 nad 500 odstotkov.

Izjava eksekutive soc. stranke z ozirom na "mir"

GIBANJE ZA "NEGOTIATED PEACE" V CELOTI OBSODILA. — NAPADI NA THOMASA ODLETAVAJO V NAPADALCE. — PACIFIZEM BREZ PREMISLEKA

V New Yorku je neki dr. Geo. Hartmann ustanovil eno tistih gibanj, ki se pojavljajo in izginjajo, kakor gobe. Dr. Hartmann je namreč za mir takoj, ali kot svojo organizacijo on imenuje, "Peace Now Movement".

Zaslepljenost pacifistov

Kot je manija vseh kroničnih pacifistov, tako je tudi njega prežela misel, da je mir vse, a komu v korist, o tem ne vprašuje. Samo, da se ljudje klali ne bodo, po bo dobro.

Nič ne pomisli, da če se vlado Zed. držav primora vprašati za mir, ga bo morala sprejeti — namreč ako se danes odloči zanj — po Hitlerjevih in mikadovih pogojih.

Tak mir bi bil slabši nego premir pod krinko miru po prejšnji svetovni vojni. A pacifist dr. Hartmann tega ne razume in zato je le za "negotiated peace", samo da se ne bomo več klali med seboj.

"Nič več klali..." To je zmota vseh takih ljudi, kakor je on. Samo da se ne bomo nič več klali... a ne preudari pa, da s tem ni odpravil niti trohice vzroka, ki dovajajo v klanje.

Thomas prizadet

Nekateri newyorški listi, med njimi Post, PM, najbolj pa Daily Worker, so zaradi dr. Hartmanna napadli tudi Normana Thomasa in pa soc. stranko. Dr. Hartman je namreč oglašal za Thomasovega sledbenika, in vrh tega je Thomas baje poskrbel, da je ta Hartmann bil pri zadnjih volitvah kandidat socialisti-

čne stranke za governerja newyorške države. Norman Thomas je zanj agitiral in rekel pri tem marsikaj "pacifističnega", kar sedaj ne zveni dobro.

Vse, kar morejo Thomas in njegovi pristaši v New Yorku odgovarjati Daily Workerju je, da so bili v onih dneh pacifizma bolj dosledni, kot pa je bila birokracija kom. stranke z Browderjem na čelu. Thomas, Browder, America First, Lindbergh in vsi drugi sorodni elementi so bili takrat najbolj zainteresirani, kako Rooseveltu "preprečiti", da nas ne bi zapletel v "imperialistično vojno", a so jih presenetili Japonci ter jim prekrizali pacifistične račune.

Soc. stranka je baš v onih tragičnih dneh imela svojo konvencijo in potem seje eksekutive, pa je kaj hitro spoznala, da se razvoj ne briga za napisane izjave, lepe resolucije in pobožne želje.

Sprememba stališča

Po zatrdilu Daily Workerja je zaledje gibanja za "mir takoj" Norman Thomas s svojimi pristaši v soc. stranki. To je popolnoma neosnovana obdolžitev.

Ko je eksekutiva nedavno soglasno sprejela izjavo, da je proti vsakemu poskusu za sklenitev separatnega, zmešetarjenega miru s fašizmom, so ji okrog Daily Workerja očitali, da se le izvija iz kaše, v katero je nio in posebno Thomasa spravil "kolaborist" dr. Hartmann.

V resnici se bi tak očitke ve- (Nadaljevanje, na 5. strani.)

Republike v Sov. uniji deležne več avtonomije

UGIBANJA V ANGLIJI IN V ZED. DRŽAVAH O "PRAVEM POMENU" SPREMENB V USTAVI USSR. — VRAJA ODPRTA ZA NADALJNA PRIDRUŽENJA, N. PR. POLJSKI IN ČESKI

Vzlic vojni se je koncem januarja utegnil sniti v Moskvi vrhovni sovjet, ki ima v USSR slično vlogo kakor drugje parlament ali pri nas kongres, da čuje poročila o razvoju vojne in predvsem, da razpravlja in sklepa o predlogu vlade za spremembe v ustavi.

Razširjenje avtonomije

Komisar vnanjih zadev Vjačeslav Molotov je v njenem imenu predložil načrt, ki določa, da dobe sovjetske republike v bodoče avtonomijo tudi v deželni obrambi, to je, pravico imeti svojo armado, kakor jih imajo na primer v Ameriški uniji posamezne države in v občestvu Velike Britanije njeni dominjoni.

Vrh tega dobi vsaka izmed sovjetskih republik pravico sama voditi svojo vnanjo politiko, biti zastopana v tujih deželah s svojimi predstavniki in sklepati pogodbe z drugimi državami.

Ta slednji privilegij se zdi vnanjemu svetu skoro nevrjeten. Kajti primerjati sovjetske republike z dominjonom, kot so Kanada, Avstralija, Južno-afriška unija, Nova Zelandija in Irska bi ne bilo primerjanje. Angleški dominjoni so že po svoji legi in naravi separatne države in njihova zveza z Anglijo je bolj rahla stvar, ki jo lahko prekinemo. Njihove armade so res samostojne in oblast angleške krone v dominjonih je bolj teoretična kot pa resnična. Poleg tega se angleški dominjoni smatrajo za kulturno med najvišje

in najnaprednejše države na svetu.

Sovjetske republike pa se drže solidno glavne enote v tej zvezi, namreč Rusije, ki je med vsemi republikami glavna in vse prevladujoča. Vzlic temu so dobile — teoretično saj, v novi ustavi vse ostale republike sovjetske zveze pravico določati si svojo obrambo in uravnavati vnanjo politiko po svojih nagibih in željah.

Kaj so namenjene spremembe?

V času teheranske konference, oziroma par tednov pozneje je prišla v tisk vest o nesoglasju med Stalinom in Churchillom glede zastopstva na bodoči mirovni konferenci, na kateri bi imela Anglija s svojimi dominjoni šest glasov, a Zed. države

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Zvita kongresna igra z volilno pravico vojakov

Ameriška armada šteje že nad deset milijonov vojakov, izmed njih veliko večino takih, ki so nad 21 let stari. V letošnjih volitvah njihovih glasovi lahko odločijo zmago temu ali onemu kandidatu, ako se jim bo dalo priložnost glasovati.

Sicer bi vprašanja volilne pravice za vojake sploh ne bilo, ako bi bila naša armada v akciji v tako ogromnem obsegu kot sta sovjetska in nemška na vzhodni fronti. Toda milijone naših vojakov je še v taboriščih, bodisi tu, v Evropi, v Afriki in na Pacifiku, kjer se veščajo za spopad. V tem položaju se lahko predsedniških volitev nemoteno udeležijo, pod pogojem, da jim kongres to omogoči, kar pa bi bilo izvedljivo le s posebno postavo, ki bi vojakom dovolila volilno pravico pod zvezno avspicijo.

Kongres je tak predlog enkrat že zavrgel in sprejel predlog, s katerim se posameznim državam priporoča, da naj one poskrbe za dostavljanje glasovnic vojakom.

To pa je neizvedljivo, kajti vojak v posameznih taboriščih so iz raznih držav. Tisti sprejeti predlog je predsednik označil za švindel, s katerim kani večini kongresa vojakom onemogočiti glasovanje. Poslanec je pozval, da naj o tem glasujejo poimensko, da bomo videli, kdo je kdo.

Proti predlogu, da bi se vojakom oskrbela vsem enako zvezno glasovnico in da bi glasovali pod federalno avspicijo, so glasovali skoro vsi republikanci in pa demokratični burbonci iz južnih držav. Republikanci zato,

ker se boje, da bodo vojaki glasovali za demokratskega predsedniškega kandidata, še posebej pa, da bi glasovali za Roosevelta, če bo kandidat; južnjaški demokrati pa so proti, ker se boje, da bi tak precedent avtomatično razveljavil njihovo postavo, ki določa, da smejo neimoviti glasovati le, ako plačajo volilni davek. Vojaki zamorec in drugi vojaki iz južnih držav ga ne plačujejo, torej če se bi dalo njim pravico glasovati brez da bi se jim naložilo volilni davek, čemu ne bi smeli imeti iste pravice črnci in drugi revni delavci doma?

Tako se je pripetilo, da so iz dveh različnih razlogov glasovali republikanci in demokratični toriji skupaj, Roosevelta pa ostro prijemajo, ker se je upal zalučiti zastopnikom ljudstva

obdolžitev, da slepomišijo z volilno pravico vojakov.

To, kar delajo, res ni demokratsko, kot tudi marsikaj drugega ne, kar se godi v tej deželi. Že njihov namen, da se milijonov vojakov onemogoči glasovati, ni samo nedemokratski, ampak zlošinski. Toda velika večina časopisov jih v tem nepoštenem namenu podpira, ker želi prihodnje volitve izvesti z zmago reakcije in pomesti z Rooseveltom. Ako bi tako slepomišenje z volilno pravico vojakov uganjale unije, to bi bilo vika in krika proti njim med vojak! A ker se igra z njimi reakcija, ki kontrolira tisk in radio, jih na krivico nihče ne opozarja, saj tako na glas ne, da bi vojaki slišali in postali pozorni.

Am. družinski koledar že skoro ves razpečan

Dasi smo letošnjega Ameriškega emfwypem Dasi smo letošnjega Ameriškega družinskega koledarja tiskali 500 izvodov več kot lani, je vzlic temu skoro ves pošel že do konca januarja. Z oglašanjem koledarja smo prenehali minuli teden.

Zastopniki in drugi prijatelji, ki so ga pomagali razpečavati, so torej izvršili svojo nalogo zelo dobro. Marsikdo si je mogel v ta namen vsled sedanje zaposlenosti v industriji in v majnah le s težavo pritrgeti čas za romanje "od hiše do hiše" s koledarjem, a so si ga vzeli vseeno in s tem poskrbeli, da je prišel med čimveč čitateljev.

Letošnji letnik ima 16 strani več kot lanski. To povečanje je bilo potrebno vsled nabranega gradiva, katerega bi moralo toliko strani ostati, če se ne bi odločili za ta večji izdatek.

Zastopniki nam splošno poročajo, da so čitatelji z vsebino koledarja prav zadovoljni, in skoro vsi radevolje priznajo, da je cena en dolar za tako obsežno, v platno vezano knjigo, zelo zmerna. Sploh je po svoji velikosti, vezbi, gradivu in ilustracijah izmed vseh jugoslovanskih koledarjev naš najcenejši.

Tako smo torej opravili vse delo s koledarjem in pred nami je novo delo za Majski glas. Namreč zbiranje gradiva, nabiranje oglasov in naročil. Posebno v marcu in prvih par tednov v aprilu se bomo morali potruditi, da bo tudi ta publikacija uspeh, kakor je letošnji koledar.

Ob enem seveda ne smemo prezreti nobene priložnosti, ki se nam nudi v agitaciji za Proletarca. V tej številki opozarja nanjo v svoji koloni posebno Joško Oven. Upravnikova kolona, "Glasovi iz naše gibanja", v tej številki pa beleži aktivnosti zastopnikov in drugih v agitaciji za naše publikacije in za naše gibanje v splošnem.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NARČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inosestvanje: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Moskva vabi Vatikan neposredno na odprto polje boja med njima

Komaj se je nekoliko pozabilo na "izmišljeno" notico v Pravdi o tajnem sestanku dveh visokih angleških osebnosti s Hitlerjem ministrom vnanih zadev von Ribbentropom, v tipanju za separatni mir med Anglijo in Nemčijo, že je Moskva prišla na dan z drugim delikatnim drzanjem, tokrat z očitkom Vatikanu, da je vseskozi na strani fašizma in mu pomaga.

Stvar se je izvršila v Izvestji, ki je uradno glasilo sovjetske vlade. Clankar Dimitri Petrov je komentiral v nji poročilo ameriške Foreign Policy Association, v katerem S. Hayden opisuje politiko Vatikana skozi zadnjih 25 let in ugotavlja, da so bile simpatije sedanega papeža v civilni vojni v Španiji odkrito na strani generala Franca in da je njegov blagoslov še vedno z njim, enako s Petainom v Franciji in s Salazarjem na Portugalskem. Isto poročilo ugotavlja, da četudi se bi papežu lahko dokazalo podpiranje fašizma, vendar on v bistvu ni fašist. On se ne ogreva za noben posamezen vladni sistem, a pripravljen je biti z vsakim, ako ugotovi vsaj minimalni zahtevam cerkve. Ob enem Hayden prerokuje po tej vojni in že prej protiklerikalni val v Italiji.

Dimitri Petrov je šel v Izvestji dalje. On imenuje papeža Pija XII. "profašista". Pravi, da je to sedaj jasno tudi katoličanom v Angliji, v Ameriki, v Španiji, na Poljskem in v drugih deželah. "Vatikan je vseskozi direktno udeležen v uvajanju fašizma in papeževo zatrdilo ob lanskem božiču, da so mu vsa ljudstva enako ljuba, ne soglašja z resnico. Petrov izvaja, da je papež s Hitlerjem ves čas v diplomatskih odnosih in mu je pomagal v Nemčiji potlačiti katoliške protifašistične kroge, enako Mussoliniju v Italiji in Francu v Španiji.

Ko je Mussolini začel s posiljevanjem Etiopije, papež ni ugovarjal, pravi Petrov v Izvestji, niti ne, ko je Italija junija 1940 katoliško Francijo zahrbtno napadla. Frankova Španija mu je živa prisposoda idealne države vzajemnosti cerkve in vlade. Ugotavlja, da ne samo da papež ni bil proti oporoženi agresivnosti fašističnih dežel, ampak jim je dal svojo diplomatsko podporo in moralno pomoč cerkve.

Ta udar v Izvestji na Vatikan dokazuje, da so odnosi med Moskvo in sveto stolico neprijateljski kot so bili. Prerokovanja, da pride med njima v kratkem do sporazuma in ustanovitve diplomatskih stikov, so bila brez podlage.

Od vsega začetka boljševiske Rusije ji je bil Vatikan sovražen in do postanka nacizma je bil v ospredju propagande proti nji. Potem pa je Hitler prevzel vodstvo.

Vatikan ni pokazal svoje mržnje proti tokom socialnega razvoja šele s postankom Sovjetske unije, pač pa jo goji od nekaj. Se ko ni bilo ne duha ne sluha, da se v Rusiji dogodi tak preobrat, je Vatikan z vso svojo politično in cerkveno močjo bil v borbi proti mednarodnemu socialističnemu gibanju in hujskal vernike proti njemu z velikim uspehom. Grozil jim je z večnim pogubljenjem, če se bi pustili "preslepti" socialistom, ki so "sovražniki vere in Boga in v službi pekla." Neuko maso je cerkev s tem strahom zelo omotila. Vladarji, plemstvo in buržvazna reakcija se je radovala te pomoči in cerkvi vračala z nešteti koncesijami.

Napad Izvestje na Vatikan je ameriški in angleški vladi — posebno ameriški, nedvomno zelo neprijeten. Zvezna administracija skuša iz političnih razlogov katolicizmu ugajati. Ker je tu po ustavi cerkev ločena od države, zato nimamo poslanika v Vatikanu, a Roosevelt ga je vseeno poslal v vlogi svojega osebnega zaupnika, sveta stolica pa ima že mnogo let svojega nuncija v Washingtonu. Lansko jesen je šel tja newyorški nadškof Spellman po neuradni misiji za državni department, ki se je vrnil poln slavospevov za diktatorja Franca. Vendar pa lahko tudi naš državni department ve, čeprav je v njemu precej klerikalcev, da je Vatikan res podpiral fašistična stremjenja in agresivnosti, kot ugotavlja v svojem poročilu, hočeš nočeš, Foreign Policy Association.

Podpiral je klerofašistični puč v Avstriji, napad Hitlerja in Mussolinija na špansko republiko, fašistični režim Portugalske, Španije in Francije, in posredno ali pa neposredno fašistična gibanja v latinski Ameriki.

Visoka hierarhija v Zed. državah je bila pred japonskim napadom na Pearl Harbor v veliki večini proti Rooseveltovi vnani politiki in delovala na vse kriplice, da ne bi pomagali protestantski Angliji in še manj Rusiji, ko je bila napadena. Podtalno je hierarhija — pod vplivom visokih dostojanstvenikov irskega rodu, — še vedno s svojimi simpatijami tam, kjer je bila pred decembrom 1941.

Dimitri Petrov jo je s člankom v Izvestji spet izvalil na plano. Msgr. Fulton J. Sheen z ameriške katoliške univerze se je oglašil med prvimi s tolačenjem, da hoče sovjetska vlada s tem napadom na Vatikan opravičiti, oziroma zakrivati svoje spletke proti cerkvi in da kani po padcu Hitlerja skleniti z nemško armado separatni mir in potem zvezo med komunizmom in nacizmom

MRTEV JAPONEC služi za ščit ameriškim vojakom v trebljenju ostalih japonskih čet z otoka Makin na Pacifiku.

Sov. unija odklanja zvezo s Petrovo vlado v Kairu

Ze ko je bil spodnji članek napisan in v tiskarni postavljen, je sovjetska časniška agencija TASS dne 4. februarja po radiu uradno poročala, da je jugoslovanska zamejna vlada lanskega decembra ponudila sovjetski vladi v upoštevanje predlog za zvezo med Jugoslavijo in Sovjetsko unijo, po modelu slične pogodbe med Čehoslovaško in USSR.

Vlada v Moskvi, pravi Tass, je predlog Petrove vlade zavrnila, z utemeljitvijo, da je sedanji položaj v Jugoslaviji preveč "konfuzen".

Diplomatično se to pravi, da s Petrovim režimom sedaj saj Moskva noče imeti nobenega opravka.

Ob enem je moskovski radio poudaril, da je spomladi leta 1942 sovjetska vlada Petrovo vlado sama vprašala za sklenitev slične pogodbe, toda takrat jo je zamejni režim, stanujoč v Londonu, odklonil in si s tem zapečatil svojo usodo, saj kar se Rusije tiče.

Casniška agencija Associated Press je dne 31. jan. poročala iz Londona o vesteh, da je jugoslovanska zamejna vlada v Kairu predlagala sovjetski vladi sklenitev zveze na slični podlagi, kot je nedavno sklenjena zveza med Čehoslovaško in Sovjetsko unijo.

Isti viri trdijo, da je vlada v Moskvi ponudbo Petrove vlade zavrnila.

Takoj po objavi te vesti so začeli politični krogi v Londonu ugibati o pomenu odklonitve. Ali je vlada v Moskvi s tem mislila reči, da Petra in njegovega režima ne smatra za pravega predstavnika Jugoslavije?

Ali Moskva prizna Petrovo vlado samo še na papirju, a dejansko pa se dela, kot da je sploh ni?

Ali pa morda odklonitev pomeni, da se vlada v Moskvi ozira samo na osvobodilno-fronto v Jugoslaviji in na njenega glavnega predstavnika maršala Tita?

Ponudbo Moskvi za zvezo z Rusijo je poslal v imenu Petrove vlade njen premier Božidar Purič. Stalin mu je odgovoril, da sedaj "ni še čas za to." Tako je angleškemu tisku poročal iz Kaira tiskovni biro Reuter, ki je pod kontrolo angleške vlade.

Londonski "Sunday Observer" je k temu komentiral v posebnem članku, da je Rusija v odklonitvi Puričevega predloga pojasnila, da se ne želi umešavati v notranje razmere v Jugoslaviji. To bi pomenilo, da če bi se začela pogajati s Puričem, bi s tem morala zavreči Tita. Dveh režimov hkrati ne bi mogla podpirati.

Kje so simpatije uradne Moskve v sedanjem notranjem konfliktu med Jugoslavo, je jasno iz poročil z radio postaje "Svobodna Jugoslavija" in iz izjav odbora jugoslovanske sekcije

proti ostalemu svetu (namreč proti krščanstvu) in za "komuniziranje Evrope". Pograbiti hoče katoliško Poljsko in katoliško Litvinsko. V tem svojem naklepu se izvija s trditvijo, da katoličani v teh deželah poznajo fašistični značaj Vatikana ter papeža in mu nasprotujejo.

Nadškof Michael J. Curley v Washingtonu je dejal, da ga obdolžitev Izvestje ni presenetila, ker od Rusije kaj drugega sploh ne pričakuje. Enako z zgražanjem so očitek iz Moskve zavrnili kongresnik McCormack, škof O'Hara v Kansas Cityju, nadškof McFadden v Youngstownu, O., ki je dejal, da Vatikan ni držal še nikoli s fašizmom, in škof Ralph L. Hays, direktor ameriškega semenišča v Rimu, sedaj v Pittsburghu, je dejal, da ker je Rusija proti Bogu, je naravno, da je tudi proti Kristovemu namestniku na zemlji.

Se v hušjem tonu odgovarjajo katoliška glasila v Ameriki, v Angliji, v Španiji in drugje. Katoliški listi v Ameriki in Angliji predbacujejo Rusiji, da če kdo, je pač ona tista, ki je s svojim paktom s Hitlerjem fašizem najbolj podprla.

Ali je sovjetska vlada hotela izzvati katoliško cerkev v odprt boj, ali pa je bil članek v Izvestji proti Vatikanu le nepremišljena poteza — to so skušali po prvem vznurjenju uganiti posebno v državnem departmentu v Washingtonu in v tajnistvu vnanih zadev v Angliji.

A najbližje resnici je, da je bil članek v Izvestji preračunan udar na politično cerkev, ki posebno v Zed. državah izrablja poljsko-ruski sopr v hujskanju javnosti proti Sovjetski uniji. To taktiko vodi pod pretvezo obrambe Poljske pred požrešnostjo njenega severnega soseda, a Moskva čuti, da se klerikalizmu v Ameriki in v Evropi ne gre toliko zaradi Poljske, pač pa ga je strah rastoče moči Unije sovjetskih socialističnih republik.

Hierarhija v Zed. državah bo pritiskala po tem incidentu na državni department in na Roosevelta še toliko bolj, da se naj zavzame za Poljsko, Rusijo pa poučita, kje so njene meje in pa, da je z napadom na Vatikan kršila pravila dostojnosti in verske strpnosti ter razžalila katoličane širom sveta.

Tako so torej "odnošaji" med rimsko-katoliško cerkvijo in Moskvo približno tam kot leta 1917 in pozneje. A krmariji Sovjetske unije smatrajo, da bo v tem boju izgubil ne samo fašizem v Evropi, ampak prav tako z njim vred rimska politična cerkev. Gotovo je, da se bo izvršil velik preobrat tudi v nji, in da bo v tem procesu postala bolj krščanska in manj politična. Manj pohlepna po bogastvih in bolj za ljudstvo čuteča. Manj obetajoča raj po smrti in bolj delujoča za raj ljudem na zemlji.

veslovanskega odbora v Moskvi. V Rusiji se je osnovala tudi večja četa jugoslovanskih prostovoljcev, ki je koncem januarja poslala Titu zagotovilo, da je z njim in se bo borila za osvoboditev Jugoslavije ob njegovi strani.

Ako je položaj točno tak, tedaj niti Anglija ne bo mogla izvesti svoje obljube, ki jo je Churchill dal Petru z izjavo v Quebecu, da se bo s svojo vlado vrnil v Beograd.

Kajti sedaj celo angleški ministri hvalijo Titovo osvobodilno armado, dočim Mihajloviča ignorirajo. Tudi zvezni zakladničar Morgenthau je dal ob o tvoritvi kampanje za četrto vojno posojilo priznanje Titu, dočim vlade v Kairu in njenega vojnega ministra Mihajloviča niti omenil ni.

Mnogi Petrovi prijatelji v Angliji in v Zed. državah se delujejo za spravo med njim in partizani. A je dvomljivo, da bi uspeli. Zamejna vlada, s svojo čaršijsko, velesrbsko kamarilo, se je v zavezniškem svetu zelo diskreditirala in niti sama ne upa več dosti, da bo mogla še kdaj biti kaj drugega kot sedaj, ko je le ubežna vlada.

O predlogu Petrove vlade za zvezo z USSR komentira tudi časniška agencija ONA, ki pravi v članku z dne 28. januarja med drugim:

"Ministrski predsednik zamejne vlade Božidar Purič je v predlogu za zvezo z Rusijo udaril, da sta obe deželi slovanške krvi, ter da imata tudi mnogo skupnih interesov na Balkanu — kar vse je v prilog skupni zvezi med njima.

Jugoslovanska vlada v izgnanstvu je baje izrazila svoje prepričanje, da bo Jugoslavija postala po vojni dejansko pravi sosed Rusije, ker prevladuje mnenje, da bo Rusija raztegnila svoje meje tudi na madžarsko ozemlje. Madžarska pa meji na Jugoslavijo.

Zakaj je Rusija zavrgla to ponudbo, o tem ni nobenih podrobnejših podatkov. Tukajšnji jugoslovanski krogi dajejo dvoje različnih tolmachenj, in sicer, prvi, da morda Moskva sumi, da je imel Purič le težnje, da s takim paktom nekoliko ojači pozicijo svoje vlade v izgnanstvu, in to ravno v trenutku, ko izpodkopa avtoriteto te vlade izziv, ki je prišel iz notranjosti Jugoslavije s strani Titovih partizanov. Drugi vzrok pa bi mogel biti dejstvo, da imajo tudi druge velesile svoje interese na Balaknu, tako da Rusija morda noče v tem področju storiti ničesar ne da bi se č'la prej posvetovala z Angleži in Amerikanci.

Ko je Sovjetska Rusija podpisala svoj pakt s Čehoslovaško vlado v izgnanstvu, so bile povabljene tudi druge dežele, da pristopijo. Misel pa je bila ta, da bi šlo pri tem le za sosedne dežele — pred vsem za tako prenovljeno poljsko vlado, ki bi jo Rusija mogla sprejeti — in da se bi v vsakem posameznem slučaju oni partnerji, ki so pogodbo že podpisali na novo posvetovali med seboj, predno bi bil sprejet v zvezo nov član. Pravijo, da Ta najnovejši poskus vlade v Kairu na diplomatskem polju velja za dokaz, da se je začela vlada kralja Petra posluževati zares dramatičnih sredstev, da bi utrdila svoj položaj napram težki in rastoči opoziciji.

JOSKO OVEN

RAZGOVORI

Poročilo o barbarskem postopanju z ameriški ujetniki na Japonskem je napravilo v tej deželi silovit vtis. To, kar je sedaj znano vsakemu, je naša vlada vedela že skoro dve leti. Zakaj ni tega objavila prej, so bili menda tehtni vzroki. Gotove ljudi je to morda iznenadilo. A tistih, ki so zasledovali morilni in roparski pohod japonskih militaristov na Kitajskem, vedo, da se v vojni proti zapadnim silam Japonci niso prav nič poboljšali. "Bušido" je v japonskem jeziku samo prazna beseda. Oni ne poznajo ne viteštva, ne usmiljenja.

Kolikokrat so socialisti in drugi dalekovidni liberalni elementi svarili naše kapitalistične industrialce, ki so prodajali Japoncem tisoče ton odvrenega železa (scrap-iron), petroleje in druge potrebščine za oroževanje, da s tem ne samo pomagajo v pobujanju Kitajcev, ampak japonskemu militarizmu kovati orožje, ki se bo nekega dne obrnilo proti našim vojakom. Brez ameriškega železa in petroleja, ter kavčuka in drugih surovin iz nizozemskih in angleških kolonij bi Japonska ne bila to kar je danes.

Isto velja o Nemčiji, kjer je imel ameriški kapital investiranje pred to vojno več kot eno milijardo dolarjev.

E, to so pač težki grehi, ki so nam prinesli že veliko — pokore. Mogoče bo v bodočnosti bolje.

Evropa

Firarjev govor v nedeljo 30. januarja ni bil za Nemčijo nič kaj razveseljav. S pričetkom dvanajstega leta nacistične vlade ni imel povedati drugega kot ako pade Nemčija, bo samo en zmagovalec — in to bo Rusija. Poudaril je, da Nemčija edina stoji na braniku evropske civilizacije — in ako bo premagana, bodo barbarski, azijski Rusi uničili vse, kar so idealni Nemci skušali ohraniti. Omenil je tudi, kako hočejo boljševiski pohrustati nedolžno Poljsko ter ostale male sosedne države, katerih edina rešiteljica je zopet Nemčija.

Za Nemce pa je samo ena rešitev — boj!

Torej firer je tisti don Kihot, ki danes rešuje evropsko civilizacijo! Res, "odrešil" je že nekako tri do štiri milijone Židov, katere se spravi v večna lovišča. In rešil je zemskega trpljenca tudi milijone Poljakov, Rusov, Jugoslovancev — ne da štejemo zraven še Francoze in druge, ki si jih je podjarmil. Ne samo to. Za vse čase je osramotil s svojimi okrutnostmi Cingiskana in Atilo, ki mu v umetnosti mori je in požiganja ne segata niti do gležnja.

Da, Hitler je "rešitelj civilizacije" — rešitelj, ki je iz cele Evrope napravil eno samo ogromno pokopališče.

Leningrad

Ko se bo pisala zgodovina te vojne, bo poleg Stalingrada stalo ime Leningrada na prvem mestu. Strahote obleganja, ki je trajalo blizu dve leti in šest mesecev, je skoro nemogoče popisati. Več ko milijon prebivalstva, med njim posebno otrok in starejših ljudi, je v prvih devetih mesecih obleganja umrlo vsled lakote in mraza. Nacistične tolpe so prodirle skoro do mestnega obzidja, ali v mesto samo pa so nemški vojaki prišli le kot ujetniki. In vso to dobo se je Leningrad boril — odbijal sovražnika v mrazu in v vročini. Noč in dan so obratovale tovarne ter izdelovale orožje. Tisoče delavcev je bilo pobitih ob strojih od granat, ki jih je sovražnik sipal na mesto. Ali borba in delo se je nadaljevalo brez prestanka — z eno samo mislijo — fašistom se nikdar podati!

Danes so nemške čete v begu. Ne samo, da je Leningrad, ki je postal ruski simbol odpora in zmage, svoboden, ampak sovjetske čete so že daleč v Estoniji.

Kadar govorimo o Leningradu, je prav, da se spomnimo otrok, tistih malčkov v Evropi, ki vsled vojne največ trpe. To ni samo zgodba leningradskih otrok — to je tudi zgodba naših v Jugoslaviji in vseh drugih malih revežev, ki so postali žrtev od španske civilne vojne pa do danes. Njihova edina krivda je,

da so bili rojeni v teh usodnih časih.

Predležeci stavek sem prevzel iz magazina Times, iz opisa otrok v Leningradu, datiran v Londonu:

"Otroci se nikdar ne smejejo. Njihov strah pred mrazom je tolikšen, da kadar jih pripeljejo v toplo sobo, se kar tepejo, kdo bo prvi pri peči. Tam sede z odvihanimi ovratniki, z v rokave zatknjenimi rokami. Tako sede molče po cele ure. Godba in smeh jih draži. Ko je nekdo vprašal malo dekletce, čemu je tako tiha, mu je odgovorila: "Zakaj se vi smejeje?"

Marsikdo izmed teh otrok se joka za vsako malo stvar. Na pr., če ne more zapeti gumba na suknjiču. Drugi zaplaka, če uzre kako zlatnino, kakšen nakit, kot uhane, ki jih spominjajo na starše, katere so ti revčki videli poginiti od pomanjkanja.

Namesto da bi hlastno zaužili skromno hrano, jo otroci v Leningradu pazno spravijo... Najprvo počasi spijuje juho, nato pa polagoma košček za koščkom, kar je ostalo na dnu posode. Velikokrat zdrebe svoj kos kruha v drobce in jih spravijo v zabojčke za vžgalice, da jih pozneje pojedjo...

V namenu, da pripomorejo tem otrokom spet v normalno stanje, je oblast v Leningradu ustanovila posebne otroške vrtnice ("kinder gardens"), kjer skušajo v to trenirani učitelji vse močede, da se jih spet spravi v normalnost. Prvo, kar so varuhi ugotovili je, da potrebujejo ti malčki hrane in s tem fizične utrditve; vsak drug napor bi bil zaman. Veliko izmed njih je pa fizično in duševno že tako oslabilih, da je pomoč že — prepozna.

Naše časopisje

Mislim Proletarca. Na zadnji klubovi seji je poročal upravnik Pogorelec, da je bila kampanja za list dosedaj zelo uspešna, a je dostavil, da smo vzlic temu še daleč od cilja — in cilj je tisoč novih naročnikov.

Povedal je, da je odmev naše kampanje kaj dovoljen na zapadu, posebno v Californiji. Omenil je, da kot on razvidi, je naš list med ljudmi zelo priljubljen. To zasluži, ker je ne le dobro urejevan, ampak se strogo drži svojega socialističnega, delavskega značaja, kar je v današnjih časih zelo potrebno.

Vsi navzoči smo se z upravnikom strinjali stoddotno.

Proletarca se mora razširiti ne samo zato, ker je najstarejši slovenski socialistični list v Ameriki, ampak ker je edini socialistični list med našimi naseleljeni.

List je — kot je omenil upravnik, dobro urejevan in razume potek in pomen velikih dogodkov, v katerih živimo. Drži se načel, ki so jih mednarodnemu delavstvu začrtali voditelji internacionale.

Naročnik Proletarca sem nepretrgoma od leta 1914, od kar sem v tej deželi, in član Zveze od leta 1915.

Priznam, da se časih nisem strinjal z vsem, kar je bilo napisanega v listu, ali vendar, kadar gledam nazaj skozi dolgo

(Konec na 4. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da čim neumnejši je človek, bolj se zdi moder sam sebi?

POVESTNI DEL

K. FEDIN:

VRT

(Nadaljevanje in konec.)

Trije dečki, bos, v raztrganih srajcah, so zlezli na dolgo vejo stare jablane, se obesili na njo z glavo navzdol, se pozibavali kakor na drogu, jo nato zajahali in se pomikali proti koncu. Veja se je rahlo zibala, prožno kimala od nenavadne teže, nato pa je zaškripala, se nalomila in počasi povsila k tlom.

Akrobati so junaško zavežili, se pričeli zmagoslavno smejeti in smeh je veselo odmeval po vrtu; nenadoma pa so neprickovano nehali kričati ter na vrat na nos zbežali med drevmem proti vili.

Za petami jim je bežal Silantij. Sključil se je, da ne bi zadeval z glavo vej, skakal čez jarke, odričeval se v teku z rokami od jablan in drvel kakor mlada zver na lovu za plenom, spretno se izogibal zaprekam, pridrževal sapo, da ne bi izdal žrtvam z nobenim glasom svoje bližine, preračunal vsako najmanjšo kretnost in čutil, da podžiga vsak skok njegovo jezo.

Strah je podil otroke. Nevarnost je padeseterila njih spretnost in tako so leteli na slepo, opominjali drug drugega, metal se naravnost v goste koprive in agras, lomili spotoma veje in vejice, se zaletavali vanje, padali, takoj poskočili spet na noge in se v divjem strahu vrgli dalje.

Ko je skočil Silantij takoj za njimi na balkon, so smuknili dečki v sobo, pred upehanim, s potom pokritim vrtnarjem pa je zrastla revna, razburjena postavica učiteljice.

Vzdignila je svoje brezlaste obrvi in začudeno izpregovorila: — Zakaj pa tako strašite otroke! Ali ste znoreli?

Te besede so se zadele Silantiju tako bedaste s to revno, koščeno učiteljico vred, da se je izlila vsa njegova jeza v tihi, presekani groznji:

— Poženem vaš otod, kakor podgane iz luknje!...

Tisti dan je odšla vsa kolonija po nekaj v mesto in vila je stala mirna, prazna, kakor v starih časih.

Opoldne je stopil Silantij k vratom.

Nekoč so se vozili ob tem času iz vrta vozovi drug za drugim, natrpani z zgodnjimi jabolkami, nabasani s košarami jagod. Zdjaj raste po kolovozu plešev in nikjer ne drči znani voz.

— Kakor da so vzeli vse s seboj, je pomislil Silantij in pričel leno gledati, kako sta se bližala vrtu od daleč, od opekarne dva kmeta.

Ko sta se približala, sta vprašala, čigav je vrt.

— Kaj pa hočeta?

— Poslali so naju okopavat.

— Prezgodaj sta prišla — se je namuznil Silantij — saj so zdaj vsi vrtovi sovjetski...

Potem je natančno vprašal in ko se je prepračil, da sta poslana delavca k njemu, je rekel: — Nista prišla prav! Niti čul še nisem o tem vrtu...

— Kam pa naj greva?

— Ne vem, kam so vaju poslali... Pri nas pa je vse v redu: ta teden smo že drugič zahvali... Kako pa drugače?

Poslal je za odhajajočima delavcema kratek smeh, se vrnil domov in poslal ženo v mesto, izmislil ji nujno gospodarsko opravilo.

Ko je utihnilo ptičje žvrgolenje in se je spustila večerna tišina na zemljo, je zlezal Silantij v skedenj, zbral po kotih naročje slame in ga odvel k vili.

Ko je polagal netivo pod balkon, je tam našel deščico z gospodarstvom imenom, katero je snel spomladi z vrat in skrnil v skedenju. Držal jo je trenutek v rokah, jo obrnil, nato pa jo je porinil globlje v slamo in šel po nov šop.

Ko se je vrnil k vili, je prinesel suhega dračja, položil ga ob drugem koncu hiše in prasknil z vžgalico. Suha slama se je rada vnela in dračje je veselo zaprasketalo.

Ko je bila vila zapaljena, je Silantij tiho odšel, se vsedel na tla in pričel gledati, kako kroži svetli dim okoli lesenih stebričkov balkonske strehe. Kakor črne čipke so se zazibali rezbarski okraski, rožnati ogenj je prilezel skozi neštevilne luknje.

Vijak dima, gostega kakor saje, se je vzdignil do neba, potem pa je zbrala rdeča, mogočna grmada vse moči in odvrгла svoj dimnato kučmo.

Hiša je gorela kakor sveča. A Silantij je sedel nepremično, si objel s krepkimi delavskimi rokami koleno in uprl oči v ogenj.

Sedel je, dokler mu ni zavpil na uho besen ženski glas:

— Siluška! Bog te varuj! Kaj si napravil? Kako pa naj odgovarjamo, če se naši vrnejo?

Tedaj je on odtrgal svoj pogled od plamena, pogledal ženo mračno in rekel prej sebi kakor nji:

— Baba prismojena! Kdaj neki se vrnejo?

Ona je utihnila pri prič in je kakor njen mož uprla svoje nevideče oči v ogenj.

Po njenih starih obrazih so rahlo blodile rožnate sence ugašajočega požara.

Glas naročnice iz New Meksike

Mrs. Jennie Marinšek iz Gallupa, N. Mex., je nam poslala dne 1. februarja eno celoletno novo naročnino in ob enem pišmo, v katerem pravi med drugim:

— Poleg te naročnine pošiljam \$2 v tiskovni sklad, ker ne želim zaostati za Mary Marinšek, ki je žena brata mojega moža.

Vas (op. Chas. Pogorelec) se dobro spominjam, ko ste bili pri nas. Jaz bi si Proletarca že davno rada naročila, pa mi niso razmere dopuščale. Skozi 12 let je nas trla bolezen v hiši, da smo delali in se mučili samo za bolnišnico in zdravnike. Kaj to pomeni, ve le tisti, ki poskusijo.

Zadnja tri leta se je pa nam sreča obrnila na bolje, pa ne vsled vojne temveč v zdravju. In tako smo prišli bolj na trdno in Proletarca ter Prosveto sem si z veseljem naročila.

Imamo dva sina. Valentine Jr., star 19 let, je nekje na južnem Pacifiku od sept. lanske leto, William, star 18 let, pa v San Diegu od lanskega decembra. Oba sta v vojni mornarici.

Naša srčna želja je, da se kmalu vrneta domov zdrava in vesela. Tako pač želi vsaka mati.

Rada bi obsežneje pisala, ako bi bila bolj izurjena. (Op.—Vas ša izurjenost je prav dobra. Zelimo, da nam o razmerah in drugih zanimivostih v vaših krajih večkrat poročate.) Tajnica društva bivše SSPZ sem bila okrog 10 let in sedaj pa tri leta blagajnica društva št. 120 SNPJ. To omenjam ne zaradi hvale, ampak da se bomo boljše poznali.

Knjige in časopise sem rada brala že v starem kraju, od kjer sem prišla v to deželo septembra 1922. Moji bratje, sestre in oče so bili vsi naprednega prepričanja. Nazadnjaki so jih zelo mrzili radi tega. Tudi nagajali in preganjali so nas.

Proletarcu želim veliko novih naročnikov, ker ta list je res vse hvale vreden. Ko se bo delavec dovolj zavedal vrednosti svojega časopisa, si ga bo naročil in ga čital, ne da bi mu bilo treba prigovarjati. Pozdrav!

Jennie Marinšek.

Kitajce kosi kolera in lakota

AP poroča iz Cunkinga, po podatkih ameriške svetovne komisije, da je na Kitajskem, največ v provinci Kwantung, umrlo od lakote in kolere nad en milijon ljudi. V nekaterih vaseh je izumrlo 80 odstotkov prebivalcev, pravi isto poročilo. Na tisoče otrok je osirotelih. Berachenje je v teh razmerah glavni napor bednih, da se drže pri življenju.

Kadarkoli imate priložnost, nagovorite prijatelja ali znanca, da si naroči Proletarca.

KAMPANJA ZA ZBIRANJE STAREGA PAPIRJA, pričeta v januarju, se nadaljuje. Iz starega papirja izdelujejo mnogo predmetov za armado in za civilno uporabo. Ker ga manjka, bo našim vojnim naporom zelo pomagano, če starega papirja ne uničite, nego ga izročite nabiralcem, ki ga pošiljajo v papirnice za v predelavo. Marsikje zbirajo star papir v vojne namene učenci, kakor jih predstavlja gornja slika.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Ta kolona bo to pot precej dolga. Prvič je poradi obilice drugega dela ni mogoče vselej napisati takrat kot bi človek rad, in drugič je pa to, da je bilo zadnje čase res veliko aktivnosti. Z veseljem moram konstatirati, da je kolektor domalega razprodan, čeravno smo ga tiskali 500 komadov več kot letnika 1943 in drugič so pa tudi naše aktivnosti za razširjenje Proletarca čedalje bolj razveseljive. Naročnine prejemamo ne samo od naših agitatorjev, pač pa jih je mnogo, ki so se zadnje čase sami naročili, bodisi da smo jim list pošiljali na ogled, ali pa smo ga priložili kolektarju. Bodisi že kakorkoli, mi smo veseli tega pojave, ker nam daje jamstvo, da je list na pravem potu.

Razume se, da se ne bo upravniki praj nič kregal, ako se naši agitatorji po naselbinah z agitacijo še bolj podvzajajo. Posebno bi radi videli tudi vse one naselbine, ki se še niso odzvale v sedanji kampanji, pa tudi naše veterane-agitatorje, da stopijo v akcijo, kajti ako je bila kdaj ugodna prilika, da se Proletarca razširi, je ta danes. Sodrugi in somišljeniki, ne zanemarimo jo! To je nekaj uvod. Zdjaj pa na pregled našega dela skozi zadnjih par tednov.

Anton Gorenz, Springfield, Ill., je obnovil naročnino zase in za svojo staro mater, ki živi v Arkansasu. Jože Ovca je poslal eno obnovno naročnino ter prispevke za klub 47 JSZ. Poroča, da bo klub in društvo št. 47 SNPJ še naprej ostalo včlanjeno v Prosvetni matici.

Zganil se je tudi naš Kayetan Erznožnik v Red Lodge, Mont. Poslal je dve novi in dve obnovni naročnini, nove za prodane kolektarje in naročil še enega. Pravi, da se dela v ondotnih krajih s polno paro, in ker je tako, upamo, da bo Kayetan "pocukal" še druge, da se naroče na list. V Montani je veliko Slovencev, toda Proletarec je tam bore slabo zastopan z naročniki. Treba bi bilo njih število vsaj počtvoriti.

Lucas Debeljak, Seattle, Wash., je obnovil naročnino, poslal nove za kolektor in naročil še tri izvode. Priložil je tudi sličico svoje soproge, katero je "ujagal" nekje v pelinovi deželi. Čestitke.

Bivša Cikažanka Katka Horvatin se nas kaj rada spomni, kar znači, da nas ima še zmerom rada, posebno nas fante okrog Proletarca. Poslala je spet dve novi naročnini in naročila tri kolektarje. Pravi, da bo že še kaj pogledala okrog in storila za Proletarca. Katka pač ve s čim upravnik najboljši razveseli. Le še se oglasi, dekle!

Iz mrzle Minnesote, ki pa pravijo, da letos ni prav nič mrzla, se je oglasil Max Martz iz Buhla. Poslal je 4 obnovne naročnino, Malo naprej je Chisholm, kjer kaljuje Frank Klun. On je naš zastopnik že dolgo. Poslal je

nove za kolektor in za oglaševanje. Prvič je poradi obilice \$3 v tiskovni sklad; dalje za ruski relief in naročil je še tri kolektarje.

Fr. Kolenc, Windsor Heights, W. Va., je poslal dve naročnini in prispevke P. M. za dr. 407 SNPJ.

Jack Mesec, No. Chicago, Ill., je poslal dve naročnini in eno pozdravni oglaš za Majski glas. Zdjaj pa prideta na vrsto dva od najstarejših agitatorjev za Proletarca. To sta John Jereb, Rock Springs, Wyo., ki je poslal 4 naročnino ter \$2.25 v tiskovni sklad, ter John Marolt, West Mineral, Kans. Tudi on je poslal 4 naročnino in \$2.50 v tiskovni sklad. Oba poročata, da se ne počutita najboljšje. Upamo, da ju nam bo usoda ohranila še mnogo let čvrsta in zdrava.

John Shular, Arcadia, Kans., poroča, da bo društvo št. 206 SNPJ, ki je od vsega početka včlanjeno pri Prosvetni matici, ostalo v nji. Pravi, da bi ji prispevke radi zvišali, pa se ne da. Število članov se krči, stroški so pa še vedno enaki. O kolektarju pravi, da je vreden slave, ki si jo je pridobil. To je splošno mnenje naših odjemalcev. Obnovil je naročnino, somišljenica Frances Potočnik pa je prispevala 50c v tiskovni sklad. Z novimi naročniki za enkrat ni nič, toda upanja ni izgubil in bo še poskusil svojo srečo.

Chicago: Frank S. Tauchar 6 novih, 10 obnovljenih in \$1 tiskovnemu skladu. Anton Andres se dva kolektarja. John Chamazar 4 nove in 2 obnove. Angela Zaitz eno novo. Joseph Oblak 2 obnove, nadaljnih 5 kolektarjev in \$3 tiskovnemu skladu. Frank Udovih je prodal 8 kolektarjev, dobil dve obnovne naročnino in \$1 tiskovnemu skladu.

Mary Marinšek, Gallup, New Mex., je prispevala provizijo \$3 od naročnine tiskovnemu skladu. Pravi, da bo še naprej poskusila vse kar bo mogla v prid Proletarca. Dobila pa je konkurtenjivo v svoji sestri Jennie. Poslala je dve novi naročnini in ne samo, da ni vzela provizije, pač pa še sama prispevala \$2 v tiskovni sklad. Pravi, da se bi bila rada naročila na Proletarca že leta nazaj, toda kriza, bolezen, brezdrlje so to onemogočile; zdaj, ko se je sreča okrenila, saj kar se dela tiče, se je naročila na list in skuša tudi druge pridobiti zato. V vojni ima dva sinova, katera z vojske materinsko ljubeznijo pričakuje, da se ji zdrava in čvrsta vrneta. Temu se pridružuje tudi pisec teh vrstic, in kot ona mene, se tudi jaz spominjam nje iz zadnje agitacijske ture tam. Vse kar morem reči je: da bi bilo le več tako delavsko zavednih žena med nami, pa bi napredno gibanje precej boljše uspevalo.

Frank Cvetan, Johnstown, Pa., je zdaj prav pridno na delu s prodajo kolektarja, pa tudi agi-

tacije na list ne zanemarija. Poslal je 6½ naročnin ter \$2 v tiskovni sklad.

Arma, Kans., Tone Shular je poslal še dve naročnini.

Jacob Bergant, Lisbon, O., je prodal vseh 12 kolektarjev, provizijo pa poklonil tiskovnemu skladu in zraven dodal še \$1.

Jennie Jerala, Moon Run, Pa., je poslala dve naročnini.

Istotako je storil tudi naš stari znanec John Terčelj iz Strabana, zraven pa poslal tudi \$2.60 v tiskovni sklad.

John Teran, Ely, Minn., je sporočil, naj mu hitro pošljemo še tri kolektarje, Jacob Kunstelj pa 5 izvodov.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je poslal še 9 naročnin ter \$6 v tiskovni sklad. Kolektarji so razpečali 175 izvodov. Pri prodaji so mu pomagali: Podjavoršek, Demšar, Fr. Zajc, Konich in Joe Radelj. Priznanje vsem tudi od naše strani. Tiskovnemu skladu je prispeval M. E. Sostarič \$5.

Anton Udovih, La Salle, Ill., je poslal obračun za prodane kolektarje ter za oglaševanje v njemu in zraven prispeval \$3 tiskovnemu skladu.

Leo Milostnik, Sheboygan, Wis., je poslal članarino Prosvetni matici od društva št. 344 SNPJ, obnovil svojo naročnino ter naročil še en kolektor. Frank Stih pa je poslal 4 naročnino, nove za prodane kolektarje ter prispeval \$2 tiskovnemu skladu.

Peter Benedict, Berkley, Michigan, je poslal nove za oglaševanje v kolektarju in \$25.45 tiskovnemu skladu. Pravi, da je hudo zaposlen, posebno odkar mu je vojna pobrala sinove, vsekakor pa upa, da si uredi delo tako, da pride sem na par dni počitka. Hvala ti Peter za vse in dobrodošel kadar prideš.

James Dekleva, Gowanda, N. Y., je poslal 4 nove naročnino. Dve je dobil sam, dve pa soproga. Naročil je tudi še en kolektor, provizijo od naročnine pa prepustil tiskovnemu skladu.

John Kosin, Girard, O., nikoli ne zamudi prilike, da ne bi kaj storil za Proletarca. Poslal je 6 obnovnih naročnin in \$1 v tiskovni sklad. Provizije od naročnine ni vzel nobene, kot je že njegov običaj.

Vzhodni Ohio, John Vitez, Barton, je poslal 2 naročnini, Jože Skoff od ravno tam pa obnovil svojo in prispeval dolar v tiskovni sklad. Poslal je tudi prispevke Prosvetni matici od društva 562 SNPJ. Iz Bellaira je poslal naročnino Louis Pavlinich ter prispevke za Prosvetno matico od Fed. SNPJ za vzhodni Ohio in zap. W. Va.

Frank Bregar, Avella, Pa., piše: "Ker sem navsezadnje moral prodati še svoj kolektor, mi hitro pošlji drugega. Sicer sem ga domalega že prečital, toda nočem, da bi bila moja zbirka knjig brez njega." Za enkrat smo mu še lahko ustregli, ako bi se bil oglasil pozneje, bi mu najbrž ne, ker zaloga hitro pohaja. To velja tudi drugim, ki odlašajo z naročili.

Anton Tratnik, Diamondville, Wyo., je poslal spet dve novi naročnini. To je že deseta v zadnjih par mesecih od njega. Poslal je lepo vsoto v tiskovni sklad; nekaj jo je skolektal od drugih, k njej je pa še dodal provizijo od naročnine in kolektarja.

Lenhart Werdinek, Thomas, W. Va., piše: "Pošljite mi še 7 kolektarjev, sem jih zadnjič premalo naročil." Razume se, da

smo mu radi vstregli. Vseh skupaj je naročil 14.

Anton Zornik, zap. Penna., nadaljne 4 nove in 16½ obnovnih naročnin, \$3.05 tiskovnemu skladu in naročil je še 50 kolektarjev.

Joseph Lever, Cleveland, O., je naročil še 5 kolektarjev, provizijo pa je poklonil tiskovnemu skladu. Tone Jankovich je naročil nadaljnih 75 kolektarjev. John Krebel pa je poslal 9 obnovnih naročnin in \$8.50 tiskovnemu skladu.

Joseph Krmelj, Burgettstown, Pa., je poslal 2 novi naročnini in naročil še 6 kolektarjev. Provizijo je poklonil tisk. skladu.

Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo., piše, da je čisto lahko prodal poslano kolektarje. Vseh skupaj je naročil 67 izvodov, kar je 12 več kot leto prej. Naročil je tudi več knjig iz naše knjigarne ter poslal \$4.30 tiskovnemu skladu. Dolar je prispeval moj stari prijatelj Pavle Rus, ostalo vsoto pa on sam.

Lawrence Selak, Star City, W. Va., nadaljne 4 naročnino. Provizije ni vzel, kar je njegov stari običaj.

Mike Krultz, Willard, Wis., je poslal 4 naročnino in \$1 v tisk. sklad. Dobil si je tudi pomočnika za agitacijo, in sicer je prevzel zastopništvo tudi Matt Malnar.

Amalia Oblak, Elizabeth, N. J., je poslala 4 obnovne naročnino, dolar tiskovnemu skladu in naročila 10 kolektarjev.

In zdaj pa na pacifično obalo k našemu "Velikemu Tonetu". Poslal je dve novi in dve obnovni naročnini ter \$8.50 tiskovnemu skladu, od katerih je sam prispeval \$5.50 kot provizijo od naročnine in kolektarja. Tone je še zmerom "fant od fare" in kar se Proletarca tiče, ima v njem zvestega in agilnega zastopnika, da malo takih. Naj ga tisti rdeči kalifornijčan poživi še mnogo let!

John Zornik, Detroit, Mich., 4 obnovne naročnino ter nove za oglaševanje v kolektarju in dolar tiskovnemu skladu. Kathy Junko, dve obnovni naročnini in 65 centov tiskovnemu skladu.

Kristina Turpin, Cicero, Ill., je poslala vsoto za 10 kolektarjev.

Končam za danes pa s Johnom in Mary Fradel, Latrobe, Pa. Poslala sta prispevke kot posamezna člana JSZ in \$3 tiskovnemu skladu.

Mornarica potrebuje več žensk

V ameriško vojno mornarico se je vpisalo do konca januarja šele 55,000 žensk, a potrebuje jih za razna dela najmanj več kot še enkrat toliko. Uposlene so največ v bolnišnicah, v pisarniških poslih in pri takih tehničnih opravilih, ki jih lahko ženske izvršujejo, mornarji pa so s tem prosti za direktno vojno službo.

NAROCITE KNJIGO "MY NATIVE LAND"

ki jo je pisal
Louis Adamič
IZ PROLETARCEVE KNJIGARNE.
STANE \$3.75

V zalogi tudi druge Adamičeve knjige.
Pišite po cenik

Naslovite:
PROLETAREC
2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Oddajte jih naprej... jih tudi drugi rabijo

ZAMENJAJTE nerabljene vredmete za vojne znamke

VSEM bo koristilo, če zamenjate vaše nerabne predmete za vojne znamke.

Delavec v vojni industriji, ali drugi, ki rabijo te predmete si jih bodo nabavili, ko bodo popravljeni pri vašem trgovcu.

Vi dobite znamke, po vojni pa si boste lahko nabavili električno peč, o kateri ste "sanjali".

Stric Sam pa potrebuje vas denar za vojno.

Edino sovražnik bo na zgubi, ako upoštevate ta priporočila.

OPOMBA: Commonwealth Edison družba ne kupuje rabljenih predmetov za poslovno prodajo, pač pa pomagal trgovcem z električnimi in v Chicago pri vojni izmenjevalnem programu.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

ZSZ (Zveza slovenskih župnij) je izdala brošuro "Shall Slovenia be Sovietized?" s katero pobija, kakor poroča Adamičevi, "Louis Adamičev trditev, da je "Slovenia ready or eager for Sovietization". Namen tega pamfleta slovenskih župnij v Ohio, ki so ga izdale, je otepi Slovenijo pred "sovjetiziranjem" in jo obvarovati pridruženja k Sovjetski uniji. Ker pa ZSZ zastopa v tej veliki deželi samo 280,000 ljudi (kot je pred letom dni uradno trdila), kar je premalo za njeno veliko nalogo, si bo proti Adamičevi sovjetski nevarnosti utirala pot med Amerikanci s svojo novo brošuro. Tako se torej deluje vsekrizem za same osvoboditve pred nekom.

Kongresnik F. E. Busbey (r. Ill.) na shodu industrialcev dne 28. jan. označil Louisa Adamiča za bolj nevarnega "naši ustavi, kot pa je Earl Browder". Torej ima ZSZ enega zaveznika proti Adamiču več. Kongresnik Busbey je član Diesove komisije, ki je brskala za Adamičem že po vseh kotih in izsledila, da je on član okrog pol ducata komunističnih frontnih organizacij. Ena teh je slovenski kongres, dalje kajpada ZOJSA, in tudi SANS bo v Diesovi komisiji dobil slično označbo, če je že ni. Posebno še, ker nekateri slovenski katoličani Diesa na Sansov "komunizem" živahno opozarjajo, s priporočilom, naj mu stori konec. Drugi pa ga vprašujejo, da-li je Adamič res komunist. Torej nekaj se bo nekje že prišlo, da bo držalo.

Msgr. F. J. Sheen se s komunizmom tudi zelo rad peča. Po njegovem je to jako elastična označba, kot na primer fašizem. Ako se proti komunizmu, ti pravijo komunisti fašisti, če pa pobijaš fašizem, te fašisti zmerjajo s komunistom, meni Rev. Sheen. Torej moraš biti "proti" kakšni stvari, da si bodisi fašist ali pa komunist. Sheen ob enem razlaga, da ko se je Stalin odločil za pobijanje starih revolucionarnih židov, prvih graditeljev boljševiške revolucije, jim je dal žig trockistov. Židov namreč on ne pobija, le trockiste, pravi Sheen.

Kaj je komunist? Vse definicije, ki so doslej veljale za to označbo, so izgubile svoj prejšnji pomen. Pred 25. leti je bil komunist proti vsemu temu, kar sedaj propagira tajnik komunistične stranke Earl Browder za edino pravilno. Vzlic temu se smatra za komunist, dasi bi ga vsi njegovi predniki po svojih teorijah morali proglasiti za izdajalca in ga kratkomo izobčiti in "likvidirati".

stov, toda španska republika je nastala v prizadevanjih izvelič deželo iz bede in neznanja ljudskih množic v državah, ki bo vredna ljudi. To je bil starim privilegiranim slojem "komunizem" in posledica je znana. Tudi "demokracija" je v naporih za upropaščenje španske republike z nevtralnostjo in z diplomacijo prav pridno pomagala. Rajše za Franci in stari red svetosti privatne svojine, kot pa dajati s socializacijo "slab zgled" ljudstvom v drugih deželah.

Rusijo kapitalizem v demokraciji ne mrzi zato, ker ni demokracija. Saj je bil s carsko Rusijo, ki je bila zares avtokratična, zelo v prijateljstvu. Proti današnji Rusiji je edino radi tega, ker je dala za razlastitvijo privatnih bogastev "silno slab zgled". Ukradla je "tujo imovino". Browder ameriške magnate sicer tolaži, da se to take nevarnosti ni bati in še celo sam se jim je ponudil štiti njihove "private enterprise". Pa mu ne verjamejo. Cemu ne gre s svojim naukom v Rusijo? Tam naj se pokažejo, da so storili starem redu krivico, pa bo vse dobro, menijo magnati. Ampak to so stvari, ki se ne bi mogle spremeniti. Uro lahko pomakne nazaj za cel dan, a večerajšnega dneva s tem ne bi prikljal nazaj.

Kralj Ibn Saud, ki je izročil velika oljna polja svoje dežele v izrabljanje ameriskemu sindikatu ne da bi kaj prida pomislil na ogromna bogastva, ki jih je oddal in s tem prišel pod tuji vpliv, kot svoječasno Mehika vsled svojih oljnih zakladov, je ob enem varuh mohamedanske božje poti Meke. V Meko ne sme nihče, razen pravovnik. In nihče ne sme zboleti pred oltarjem, kjer se časti preroka Mohameda. A v januarju se je nekemu romarju iz Perzije po nesreči primerilo, da je tam zbolel in Ibn Saud je odločil, da mu morajo za kazen odsekati glavo. Perzijska vlada je sicer naslovila Ibn Saudu svoj protest, toda varuh preroka živi iz Perzije ni mogel več vrniti glave, ne življenja. Kadar pa bodo v njegovi kraljevini Arabci tako postopali z ameriški inženirji in z uradniki, se bo Ibn Saud moral zelo paziti, da ne izgubi svojega glave.

V Katjinskem gozdu na bivšem Poljskem leži pokopanih 11 tisoč trupel, ki so bila do leta 1941 poljski častniki in vojaki. Z napadom nemške armade na Rusijo so bili postreljeni in zakopani v skupni jarek. Za enajst tisoč ljudi je moral biti že priločen dolg in globok. Pred dobrim letom so Nemci vrgli v svet obdolžitve, da so zločin izvršile ruske čete na svojem begu pred Nemci, ali pa ob okupaciji vzhodne Poljske. Zamejna poljska vlada v Londonu je zahtevala preiskavo proti Rusom in tako se je razplamtel incident, ki je imel za posledico prekinitve diplomatskih stikov Sovj. unije s poljsko zamejno vlado. Pred nekaj tedni je rdeča armada spet prišla v omenjeni gozd na Poljskem, pozvala večake in poročevalce tujezemske tiska ter začela odkrivati trupa ubitih Poljakov. Soglasna ugotovitev preiskovalcev je bila, da so zločin izvršili Nemci. In dne 31. januarja je poljski katoliški duhovnik, ob špalirju vojakov rdeče armade, bral mašo za dušne v spomin in v priprošnjo za duše enajst tisoč fantov in mož bivše poljske armade, ki so zdaj v tistem jarku samo še okostja in priča brutalnosti, kakršne so mogoče le v najbrutalnejši vojni.

Earl Browder je na shodu v Clevelandu priporočal demokratski in republikanski stranki, da naj se zedinita za enega skupnega kandidata. Komunisti, ki so sedaj v dvostrankarskem sistemu, bi ga podpirali in tako bi narod v teh izjemnih časih pokazal z izjemno politično akcijo solidarnost brez primere. Nu, nekaj mora tudi Browder početi. Ker se predstavlja še vedno za neuradnega predstavnika ruske vnanje politike v Zed. državah, dobi veliko publicitete. Toda njegova stranka, od kar je objavil ameriški reakcijski delovati za "free enterprise".

WINSTON CHURCHILL, JOSEPH STALIN in FRANKLIN DELANO ROOSEVELT, po tem redu na gornji sliki, so v Teheranu izjavili, da so se sporazumeli za enotnost med vojno in zanj po vojni. Med vojno za popoln poraz osi, po vojni za zgraditev trajnega mira. V trzintu diplomacije nič kaj ne pričajo, da bo šlo povslogladko in zdi se celo, da je glede vojne in še bolj pa z ozirom na ureditve dežel po vojni med omenjenimi tremi treba še marsikaj izgladiti, predno bodo mogli z vso gotovostjo izjaviti, da so v "popolnem soglasju". Več o tem je v člankih na prvi strani v tej številki, dalje na drugi in v Komentarjih na četrti strani.

maglo pada. Ker pa ima sredstva in precej časopisja, bo delala še veliko "šundra", predno napravi še globokejši skok v svoj zaton.

Bogdan Radica je s člankom v Natyonu z dne 29. januarja o protijugoslovanski politiki "jugoslovanske" vlade v Londonu (sedaj v Kairu) izvršil zelo dobro delo, enako v razkrinkavanju Konstantina Fotiča. Če je s tem in z drugimi članki pri državnem departamentu kaj dosegel, je drugo vprašanje. Ne ameriška, ne angleška vlada se več ne ogrevata za Petrov režim in tudi njihovih komentatorjev Mihajloviču je že dolgo konec. Toda odbora osvobodilne fronte tudi še nista priznali, niti ne Moskva, ne katera druga vlada. Kar se ameriške vlade tiče, se ne želi zameriti klerikalcem, ki proti Titu zelo protestirajo, pa tudi je ne mika podpreti gibanje, ki je "ruskemu komunizmu" preveč sorodno. A vendar je to edino, kar ima oporo ljudstva Jugoslavije. Ako bo Tito in njegov pokret žrtvovan, bo to zasluga ameriške in angleške diplomacije, ki je sicer za demokracijo, toda ob enem za "stari način življenja".

Narodni Glasnik je ob priliki Rooseveltovega rojstnega dneva poslal v belo hišo toplo voščilo, z zagotovilom zvestobe ameriških Hrvatov, in izrazil željo, da bi Roosevelt predsedništvo v četrtič prevzel. Pozdrav je podpisal urednik Anthony Minerich.

V dobrih dveh letih se je pri Narodnem glasniku v taktiki veliko spremenilo. Roosevelt je bil do junija 1941 "war monger", služabnik angleškega imperializma, podžigalec v vojni in še vse sorte druge hude besede so imeli čeznje. Pa se je usodnega meseca junija nekaj zaobrnilo in tort listov kot je N. G. se je spremenil preko noči. Sicer je vladi vse to znano, a ker smo v vojni, spokorjencem nič ne očita.

Koliko Hrvatov je v Ameriki? Zlatko Baloković in Mark Vinski pravita v pozdravu Rooseveltu, v imenu Narodnog Vijeća Američkih Hrvatov, da jih je milijon. In Narodni Glasnik pa mu sporoča, da je on edini hrvatski dnevnik v tej deželi.

Na Hrvatskem je bilo bajne umorjenih 40 hrvatskih katoliških duhovnikov in tri opatinje. Proti temu zločinu je omenjeno Hrvatsko Narodno Vijeće protestiralo proti storilecemu skozi papeževga nunciata v Washingtonu, in podpisani odborniki so se mu ob enem predstavili za katoličane višje vrste. Na primer: Zlatko Baloković za viteza reda sv. Gregorija; John D. Butkovič za člana Kolumbovih viteзов četrtga reda, in John P. Ladesich za člana Kolumbovih viteзов. Tako torej vidimo, da se ti trije člani ZOJSA zavzemajo proti klanju duhovnikov na hrvatskem, a slovenski duhovniki (saj Oman in Ambrožič) pa dolže ZOJSA podpiranja klanja duhovščine na Slovenskem po-partizanih. To so zares velika navskrižja.

je najboljši vtis v tej diskuziji napravil Italijan Salvemini. On je sposoben, sloviti profesor, poznavalec klerikalizma, vatičanske politike, Mussolinija in še marsičesa intjmnno, pa je lahko govoril bolj avtoritativno kot pa Adamič, Kosanović in Bogdan Radica, nad katerimi se Frank huduje, ker ali niso bili kos nalogi, ali pa so zanemarili priložnost. Kerže pravi, da sta slednja dva rajše pustila priložnost L. Adamiču, ki ne pozna vprašanja mej kakor ga poznata Radica in Kosanović, potem pa, ko je Adamič s svojimi besedami zavozil, pa sta ga pustila na cedilu, "da je iz vse debate prišel na dan kot najboljši in najbolj pripravljen — Lah Salvemini." A nato pa Kerže le prizna, da je Salvemini res bil kos nalogi, z ugotovitvijo, "da je s svojo zmoglostjo očebral celo Adamiča samega." Nato pa, da je bajje Adamič izjavil, da naj ostane vprašanje (teh) meja široko odprto.

Kerže v svojem članku vprašuje, kdaj je najvišji centralni odbor treh ali štirih narodnih svetov (ZOJSA) sklenil, da se smatra vprašanje mej med Italijo in Jugoslavijo odprto vprašanje.

Nobenkrat ni kaj takega sklenil. Na tistem diskuzijskem omizju se je morala zgoditi kaka pomota. Kar se Sansa tiče, je odločno zaključil, da zahteva zedinjeno Slovenijo. Tudi Hrvatje ne smatrajo mej svoje rojstne dežele za odprto vprašanje. A kadar imajo pri omizjih naši ljudje opraviti s prijateljskimi, spodobnimi Italijani, kakor je Salvemini, se prav lahko primeri, da so pripravljene popuščati, če ne v drugem, saj v besedah in si izmenjavati komplimente. To je lahko nevarno, ker se stvari razvijajo tako, da bodo Italijani skušali ohraniti del svojega pretdiža saj na račun jugoslovanskega, torej slovenskega in hrvatskega teritorija. Čuječnost je tu potrebna tudi v občevanju z učenjaki, kot je liberalni Salvemini, ki je znan nasprotnik fašizma in klerikalizma, a ob enem zaveden Italijan.

CENTRALNI ODBOR ZOJSA V CHICAGU USTANOVljen

Chicago, Ill. — Na željo več rodoljubov, da bi se v člaskem mestu osnoval nekaj centralni odbor vseh Jugoslovancev, ki bi hoteli na kak način sodelovati in podpirati akcijo Združenega odbora jugoslovanskih Amerikancev, šva se na povabilo V. Cankarja odzvala na ta skupni sestanek od Sansove podružnice št. 2 predsednik Louis Volk in jaz. Ta sestanek se je vršil dne 30. januarja v Hrvatski sokolski dvorani na S. Racine ave. Zastopani so bili Hrvatje, Slovenci, Srbi, Bolgari in bosanski muslimani. Joseph N. Bazdarič je otvoril sestanek, oziroma sejo, in predložil dnevni red, kateri je bil soglasno sprejet. Navzoči so poudarjali pomen in potrebo takih skupnih organizacij, povsod kjer je mogoče, da tako združeni podpiramo akcijo Z. O. J.S.A. in skupno prirejamo večje priredbe in shode. Po dveurni zanimivi razpravi smo ustanovili tako organizacijo in izvolili sledeči odbor: Predsednik, Jos. N. Bazdarič; podpredsedniki (od vsake narodnosti eden): Risto Nogulič, Anton Krapenc, G. Racheff, Mato Brzovič in Rudo Pirich. Tajnik, Frank Zornjak, 5606 S. Nachez ave., Chicago 38, Ill. Pomožna tajnika: John Gottlieb in Filip Terzieff. Blagajnik, Joseph Oblak. Nadzorni odbor: Helen Kušar, Frank Novosel in Luka Bubalo. Publicijski odbor: Lazar Todorovič, John Turk, Frank Krašič in M. Strueff.

Seje se bodo vršile vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldan v Hrvatskem Narodnem Sokolskem domu, 1907 S. Racine ave. Vsak, ki ima čut do svojega naroda in katerega zanima, je dobrodošel na te seje.

Za pričetne stroške, kot za nabavo poslovnih knjig, poštnino in podobno, je bila osvojena sugestija, da vsak izmed navzočih daruje en dolar, kar se je zgodilo. Nekateri so dali tudi več in tako smo zbrali takoj \$65.

To je na kratko izčrpek te ustanovne seje. Poteka si nisem zapisoval, ker nisem pričakoval, da mi bo dana naloga seznaniti slovensko javnost o vsem tem. Kar je med drugim iz razprave važno, naj omenim, da je Helena Kušar priporočala, da naj se vsak Jugoslovancev zaveže plačevati nekaj "narodni davek", kolikor kdo more, za gotovo dobo in da naj se tak apel priobči v vseh naših časopisih. Ker je bilo že pozno in proti koncu seje, se je razprava o tem preložila na prihodnjo sejo. Sama, namreč Mrs. Kušar pa je obljubila, da bo plačevala skozi prihodnje tri mesece vsak teden po en dolar, kar je že začela takoj po seji. Posnemanja vredno. Ta sestanek je bil sklican v zelo kratkem času, tako da ni bilo mogoče obvestiti vse jugoslovanske organizacije in društva na njihovih sejah, kar pa se bo še zgodilo.

Za Centralni odbor južnoslovanskih Amerikancev,

John Turk.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)
let, sem ponosen, da nisem njegovih vrst nikdar zapustil. Sodrugi, list je naš in naše glasilo in polje za njegovo razširjenje še vedno široko. V tem letu mora biti kvota dosežena.

Ruski relief
Prihodnji teden bom poročal o posebni kampanji za pošiljanje malih zavojev živil in drugih potrebščin v Rusijo. Denarnih prispevkov v ta namen minuli teden ni bilo.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

II. IZKAZ

- Sheboygan, Wis. Frank Stih \$2; Jacob Mernhardt 25c, skupaj \$2.25.
- Waukegan, Ill. Martin Judnich \$5; Rudolf Skala \$1, skupaj \$6.00. (Poslal M. Judnich.)
- Chicago, Ill. Po \$2: Louis Hren in Anton Gardin; po \$1: Mary Sifrar, Frank Urbas, Thom. Svetlik, John Babich, Joseph Kosich, Martin Blatnik, Joseph Oblak, Fred A. Vider, Filip Godina, Jacob Puc in Chas. Pogorelec. Skupaj \$15.
- Chisholm, Minn. Frank Klun \$3.
- Rock Springs, Wyo. Frank Grum \$1.25; Frank Remitz \$1, skupaj \$2.25. (Poslal John Jereb.)
- Arcadia, Kans. Frances Potočnik 50c. (Poslal John Shular.)
- Diamondville, Wyo. Anton Tratnik 90c; John Krziznik 50c, skupaj \$1.40. (Poslal Anton Tratnik.)
- Cleveland, O. Jos. Lever \$2.20.
- Burgettstown, Pa. Joseph Krmel 75c.
- Pueblo, Colo. Ludwig Yoxey \$3.30; Paul Russ \$1, skupaj \$4.30. (Poslal Ludwig Yoxey.)
- Willard, Wis. Matt Malnar \$1.00. (Poslal Mike Krulitz.)
- Oakland, Calif. Anton Tomšič \$5.50; po \$1: Anton Zaitz, Albert Hrst in Mrs. Max Arnek, skupaj \$8.50. (Poslal Anton Tomšič.)
- Detroit, Mich. Po \$1: John Zornik in Lia Menton; Kathy Junko 65c, skupaj \$2.65.
- Lisbon, O. Jacob Bergant \$2.80.
- Strabane, Pa. Po \$1.30: Martin Bajc in Vinko Poternel, skupaj \$2.60. (Poslal John Terčelj.)
- La Salle, Ill. Anton Udovič \$3.
- Berkley, Mich. Peter Benedict \$25.45.
- Cleveland, O. Nabrano pri veselim omizju \$5; po \$1: Anton Vehar, Frank Božje in Louis Lamut; Mary Miller 50c, skupaj \$8.50. (Poslal John Krebel.)
- Gowanda, N. Y. James Dekleva in soproga \$1.50.
- Davenport, Ia. Joseph Drasler 25c.
- Milwaukee, Wis. M. E. Sostarich \$5.00.
- Nutwood, O. Anton Pišler \$1.00. (Poslal John Kosin.)
- Barton, O. Joseph Skoff \$1.
- Johnstown, Pa. Frank Kovacič \$1; po 50c: Ignac Groznik in Jacob Rupert, skupaj \$2. (Poslal Frank Cvetan.)
- Hermine, Pa. Po \$1: Jacob Baloh in Joseph Tekstar; Frank Razoršek 50c; Mike Cebašek 30c; John Gaspersič 25c, skupaj \$3.05. (Poslal Anton Zornik.)
- Latrobe, Pa. John in Mary Frađel \$3.00.
- Gallup, N. Mex. Mary Marinšek \$3.00.
- Traunik, Mich. Max Knaus \$2.51.
- Frankfort Heights, Ill. Frank Jesh \$1.00.
- Skupaj \$115.46, prejšnji izkaz \$65.90, skupaj za januar \$181.36.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTAM

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

REPUBLIKE V SOVJ. UNIJI DELEŽNE VEČ AVTONOMIJE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

po svoji ustavi enega, in Sovjetska unija tudi le enega. To se je baje zdelo obema napačno razmerje in ker je Churchill vztrajal, da so dominjoni Velike Britanije v bistvu samostojne države, s svojo vnanjo politiko, s svojimi armadami in mornaricami, ter s svojimi valutami, se jih mora na mirovni konferenci za take tudi upoštevati.

V odgovor na to se je po tolmačenju nekaterih angleških komentarcov Stalin odločil dati enako samostojen značaj, kot ga imajo angleški dominjoni, vsem republikam sovjetske zveze. Torej če bi ta razlaga bila pravilna, bi si USSR lastila na mirovni konferenci pravico do 16 glasov, Velika Britanija bi jih imela šest, a Zed. države — "arzenal demokracije" — pa enega.

Domnevanja brez podlage

Naravno, da se taka aranžma ne bo izvršila in prav nič ni verjetno, da je Molotov predlagal razširjenje avtonomije sovjetskih republik iz tega razloga.

Absurdno bi bilo misliti, da bi 16 sovjetskih glasov, ki bi preglasovali šest angleških in ameriškega, moglo s svojo večino usiliti ali pa primorati Veliko Britanijo in Zed. države sprejeti njihove predloge.

Na konferenci v Moskvi in na sestanku v Teheranu so se te tri velesile spoznale le v kolikor so bile v raznih vprašanih soglasne. V ohih, v katerih se niso mogle zediniti, so jih odložile v reševanje na poznejši čas, v upanju, da bo v ugodnejših okoliščinah taka sporna vprašanja med njimi lažje usoglasiti.

Niti ni verjetno, da bi vsled te spremembe pošlale na primer v Washington v bodoče vsaka svojega poslanika vse republike sovjetske zveze, in da bi morale vsled tega imeti Zed. države v USSR 16 poslaničkov namesto enega. Glede angleških dominijonov pa je položaj v tem oziru povsem drugačen, kar v Moskvi prav tako dobro razumejo kakor v Londonu in Washingtonu.

Avtonomija in atlantski čarter

Veliko bližje resnici je, da je komisar Molotov predlagal razširjenje avtonomije sovjetskih republik v namenu, da razoroži kolikor največ mogoče tiste protisovjetske propagandiste v Angliji in posebno v Zed. državah, ki se v boju zoper Moskvo venomer sklicujejo na atlantski čarter. Dobro, si je mislil Molotov, kajpada v prvi vrsti Stalin, pa jim odgovorimo, da ima v sovjetski zvezi vsaka pridružena republika pravico voditi svojo vnanjo politiko, imeti svojo armado in pa pravico izstopiti iz zveze.

Gre se pri tem posebno za baltičske dežele, o katerih Rusija trdi, da so se ji leta 1940 uradno pridružile s svobodnim plebiscitom, a opozicija iz baltičskih dežel, ki deluje sedaj v Angliji in v glavnem v Zed. državah, pa zatrjuje, da če je zaveznikom atlantski čarter kaj več kot krpa papirja, naj to pokažejo z zahtevom Rusiji, da morajo Estonka, Latvija in Litvinska ostati neodvisne.

Se veliko glasneje pa poudarja to zahtevu poljska zamejna vlada, ki razpolaga ne le s svojimi propagandnimi sredstvi pač pa tudi z onimi v posesti hierarhije. In pomagajo ji vsi drugi taki viri, ki žele, da se Rusija ne polasti kontrole nad Evropo. Boje pa se jo edino radi tega, ker je smrtno nevarna sistemu privatne svojine in s tem privilegiju izkoriščanja za privatni profit. To dejstvo je v presojanju odnošajev med Sovjetsko unijo in ostalim svetom treba imeti vedno pred očmi.

Diplomacija "tehnikaliij"

Po spremenjeni ustavi Sovjetske unije bi imele v nji vse pridružene dežele toliko svobode, da bi ne bil atlantski čarter v ničemer kršen.

Dalje pa odpira nova ustava vrata v pridruženje k USSR posebno Poljski, in lahko rečemo, da tudi Finski, in možno je, da cika ta poteza in na Čehoslovaško, Pa na Balkan.

Nedavno se je v Kairu "razširila vest", da sta se grška in bolgarska komunistična stranka sporazumeli za "sovjeliziranje"

Bolgarije in Grčije ter za zvezo med njima in ob enem za zvezo z USSR. Moskva je tisto "govorico" označila za nacijsko propagando, s katero straši zaveznike pred boljševisko poplavo Balkana. A drugi krogi trdijo, da vest le ni bila tako izmišljena, pač pa jo je Moskva zanikala v svojem interesu, ker ne želi Anglije in Zed. držav odbiti, pač pa ju pridobiti v zaupanje do Rusije in za sodelovanje.

Kaj pa z demokracijo?

Ko je vrhovni svet načrt za več avtonomije pridruženim republikam sprejel, so angleški in ameriški listi stvar komentirali z vprašanjem, da kaj pomaga več avtonomije, če pa ob enem ne bo tudi več demokracije? Ako bo v vsaki republici dovoljena samo ena stranka, kakor sedaj, komunistična, in bo ves državni aparat v njih marioneta Moskve, kot dosedaj, bodo nove svobodščine sovjetskih republik lepe le na papirju, a v praksi pa bodo brez vrednosti.

Drugi, med njimi posebno Čehi, ki so v imenu Čehoslovaške sklenili zvezo s Sovjetsko unijo, pa so mnenja, da se sovjetska zveza razvija v resnično demokracijo in oni verjamejo, da se je reakcija po svetu še posebno boji baš radi tega, ker bo njena demokracija socialna ob enem.

Korak storjen USSR v dobro

Ko se je Josef Stalin s svojim kabinetom odločil za korak, ki ga je Molotov razjasnil vrhovnemu sovjetu, je to storil v prvi vrsti v korist svoje dežele in v pospeševanje njenih aspiracij. Prav gotovo je, da Sovjetska unija ne bije te vojne samo zato, da bi pretepla Hitlerja in se potem zaprla sama vase, odločevanje nad svetom pa prepustila Veliki Britaniji in Zed. državam. Rusija bo po tej vojni zahtevala svoj delež v polni meri. To je razvidno iz njenih diplomatskih potez, ki so včasih kar provokativne toliko, da razume njihov pomen tudi navaden človek bodisi v Zed. državah kot v Angliji.

Seveda stori s svojega sebičnega stališča vlada v Moskvi marsikaj, kar ji London in Washington jako zamerita, in tudi pomote dela, kot jih vsaka močna vlada in šibke pa jih pridno posnemajo s še slabšimi posledicami.

Republike sovjetske zveze

Izmed 16 republik Sovjetske unije, ki so po spremenjeni ustavi dobile razširjenje avtonomije, jih je pet, ki jih je treba šele osvoboditi izpod nemške, oziroma izpod rumunske in finske okupacije. Te so, Karelijska republika, ob meji Finske, s finski prebivalstvom. Ako se Finska, ki je v vojni z Rusijo, kdaj pridruži USSR, bo šla Karelija k nji.

Moldavija ob Besarabiji je postala l. 1940., z okupiranjem Besarabije skupna republika v sovjetski zvezi in bo kot taka ostala v nji po sedanji vojni.

Izmed baltičskih republik je sovjetska armada prodrla v Estonijo že koncem januarja in nadeja se očistiti nemških čet vse tri že v tem letu.

Litvinci v Ameriki si pod vodstvom duhovščine zelo prizadevajo pridobiti vlado Zed. držav, da bi njihovi rojstni deželi obvarovala samostojnost in Rusijo na en ali drug način pridobila, da odneha od svojih zahtev po Litvinski.

Ne izgleda, da bodo uspeli. Rуска armada je že pred pragom Litvinske in ker jo Moskva zahteva v sovjetsko zvezo, in ker vztraja, da je vprašanje vzhodne Evrope sploh le njen problem in pa dežel, ki se jih direktno tiče, ne kaže Angliji in Zed. državam drugega kot se zadovoljiti s tem tolmačenjem, ali pa se spreti, ne da bi mogle kaj izdatnega storiti proti nji.

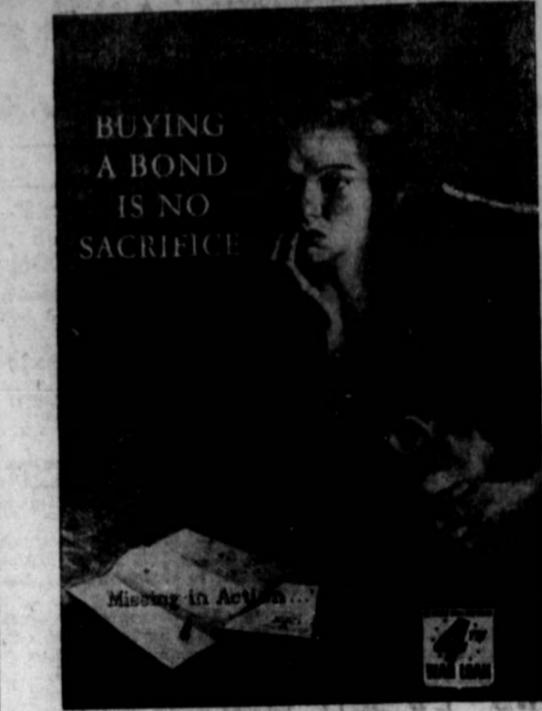
Isto velja za Latvijo

Ostale sovjetske republike so Rusija, torej glavna, ki pokriva ogromno večino vsega sovjetskega ozemlja.

Pomen Ukrajine

Ukrajina, druga največja po važnosti in prebivalstvu, meri nad 172.000 kv. milj in je imela pred vojno okrog 35.000.000 prebivalcev.

Bela Rusija, ob meji Poljske, baltičskih dežel in Rusije, ima

blizu 50.000 kv. milj površine in kakih 6.000.000 prebivalcev.

Ukrajina in Bela Rusija pa sta bili leta 1939 zelo povečani z okupiranjem vzhodne Poljske po rdeči armadi, zapadno Poljsko pa je vzela Nemčija. Ker vlada v Moskvi vztraja, da mora bivša vzhodna Poljska tudi po tej vojni ostati pridružena Ukrajini in pa Beli Rusiji, bosta torej obe zelo povečani in gospodarsko ter politično še bolj važni kot sta bili do te vojne.

Azerbajdžan je republika na jugu Sovjetske unije. Zanj je važna, a v mednarodnem oziru tudi po spremenjeni sovjetski ustavi ne bo imela večjega pomena kot dosedaj.

Georgija ali Gruzija na jugu je važna vsled svojih bogatih oljnih polj. Zanj sta se po prejšnji vojni posebno zanimali Anglija in Francija in ji pomagali v samostojnosti, toda Rusija si jo je pridobila ob prvi priložnosti nazaj in jo drži. Ostale sovjetske republike so Turkmen,

Uzbek, Tadžik, Kazahk in Kirghiz. Zaradi teh slednjih sovjetska ustava ni bila spremenjena.

Poteza je bila narejena vsled dežel v vzhodni Evropi. In na daljši razgled vsled Finske, Poljske, ter kot že rečeno, Čehoslovaške. Tudi dežele na Balkanu so za politiko Sovjetske unije ter njeno varnost velike važnosti. In prav tako vse te sporne dežele za druge tekmujoče velesile

CIO za četrti termin

Odbor CIO za politično akcijo je na svoji seji 23. januarja indorsiral predsednika Roosevelta v četrti termin. Ta odbor ima širrom dežele 2000 članov.

Zidje v akciji za nov reliefni sklad

Zidje v tej deželi so pričeli novo kampanjo za reliefni sklad, v znesku 32 milijonov dolarjev, ki jih mislijo zbrati v tem letu.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

Table listing representatives for Proletarac across various states: CALIFORNIA, COLORADO, ILLINOIS, INDIANA, KANSAS, MICHIGAN, MINNESOTA, MISSOURI, MONTANA, NEW JERSEY, NEW YORK, OHIO, WASHINGTON, WEST VIRGINIA, WISCONSIN, WYOMING.

Kampanja za tisoč novih naročnikov Proletarca

VIII. IZ. KAZ

(4 tedne, od 13. januarja do 19. februarja 1944.)

Vsled lažjega pregleda so naročnine štete ena za vsakega pol leta. Na primer, kdor pošlje eno celoletno in eno polletno, je v izkazu označen s tremi po pol leta.

V času kampanje se bodo doštevale v vsakem izkazu k tem nadaljnje naročnine in enako nadaljne vsote, zbrane v tiskovni sklad.

Table with columns: Ime, Nove naročnine, Obnov. naročnine, Nabral v tiskovni sklad. Lists names and amounts for various states.

Prejani izkaz novih naročnin 467 1/2, sedanji 32 1/2, skupaj 500; obnovenih prejšnji izkaz 981, (zadnjič premalo izkazana ena naročnina), sedanji 118, skupaj 1099. Tiskovni sklad, prejšnji izkaz \$628, sedanji \$77.50, skupaj \$705.93.

Napredna društva pristopajte v Prosvetno matico!

IZJAVA EKSEKUTIVE SOC. STRANKE Z OZIROM NA "MIR"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

liko lažlje prilepilo ljudem okrog Daily Workerja; nekateri izmed njih so uganjali že vse sorte vratolomne politične skoke.

Toda soc. stranka se v tem položaju ni razpustila, kot se je C. P., ni se izrekla za podpiranje kapitalizma, kakor se je "za mnogo let" Earl Browder, niti ni zabrenkala stoodstotno po drugih strunah Browderjevih gosli.

Eksekutiva soc. stranke je predprošli teden soglasno izjavila, da je proti takemu miru, ki bi ga kramarji zmešetarili. V svoji resoluciji pravi, da so socialisti, to je, am. soc. stranka "proti vsakemu sporazumu s Hitlerjem in Hirohitom."

"We oppose such deals when they come under the head 'negotiated peace' and when they are called 'Darlan deals'", poudarja izjava odbora S. P. Tudi odbor soc. stranke države New York je sprejel slično izjavo. In četudi nobena ne omenja Hartmana direktno, sta bili vendar obe sprejeti zgolj zaradi njega, ker je napadan v časopisju in v radiu kot "bivši govnerski kandidat socialistične stranke."

Zmotna taktika

Rekli smo, da je bila omenjena izjava eksekutive S. P. sprejeta soglasno. Reading Labor Advocate tolmači, in pa strankino glasilo Call, da je bila odobrena brez ugovora. Torej ne povsem soglasno, a tisti, ki bi radi bili proti, niso imeli nobene druge alternative in so rajše molčali.

Ni prijetno, ogrevati se za vojno, o kateri nihče ne ve, če se bo končala s kaj boljšimi posledicami kot se je prva svetovna vojna, a še slabše pa je delovati za "peace now", za "takojšnji mir", ker je to toliko kot Hitlerju in Hirohitu pod krinko miru odprto pomagati.

Zato je eksekutiva socialistične stranke bila popolnoma na mestu, ker je zavrgla svoje brezobzirno pacifistično stališče iz leta 1940 in se odločila delovati le za tak mir, ki bo res človeštvu v dobro.

Nezananje je delavcev najhujši sovražnik.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio ura v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postuja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed. and Sun.) 6:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 8440

If no answer - Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD Tel. 20-361

424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

Optimism--or Hog-Wash!

A writer in Federated Press, from which source the Labor press gets a large portion of its news, contains the following statement: "The Teheran conference—at which Roosevelt, Churchill and Stalin pledged their nations to work together in the peace that will follow—was the most dramatic guarantee that the United Nations will stay in business after the war."

We say right here that we'd hate to hand that statement to our readers without comment and expect them to believe it.

The Teheran conference, and all that those attending it said, is a guarantee of—nothing at all. How could anyone believe that the pledges of diplomats are prophetic?

We have not forgotten that—France and Russia were mutually bound to preserve Czechoslovakia—and did nothing to halt the German rape of that nation.

"Little Finland," who paid her debts on the line was white and Russia was black—until expediency and the Hitler offensive made Russia white and Finland black.

Russian and Germany began fighting each other only a few months after a mutual agreement of cooperation.

Polish integrity was guaranteed by Britain and Poland became the immediate cause of the British declaration of war—and now that Russia wants a slice of what was once Poland, many British and American patriots have discovered that "Poland is not all Polish," but that, by right, certain sections of Poland are really Russian.

Guarantees? ... Bunk! What about the Japanese rape of Manchukuo and the Italian violation of Ethiopia—in violation of "guarantees" offered by the League of Nations? What about all the secret and open treaties and covenants that have been violated time and again down through history?

There is only one thing guaranteed. And that is that, after this war as before, all nations will seek their own advantage—or the advantage of their ruling classes. Treaties and alliances there may be. But they will be kept only so long as they are convenient and profitable.

The allies of World War I are the enemies of today; note those "monkeys," the Japs. And the allies of today may be the enemies of tomorrow; note the complaint of certain United States Senators about how Britain, even now, is conserving its resources and building its power against the best interests of the United States; note Josef Stalin's warning to Willkie—a warning that he really was addressing to Churchill and Roosevelt—against interfering in Russia's program for Poland.

United Nations in business after the war? We wouldn't bet our own money that they'll all be in business for the duration—not after that report that Stalin's Pravda published about a possible British-Nazi separate peace!

Only a common danger can long unite the predatory rulers of the world. As soon as the danger is removed they will again become individual dogs wanting the same bone. A Peoples International is all that can make unity real and lasting.—Reading Labor Advocate.

Dead Horses Do Not Plow

How much of the industrial plant we have built for war will turn out to be useful in peace? Our total industrial plant is now 70 percent greater than it was when war broke out in 1939. Put that to work and peacetime prosperity should be just around the corner?

No, says the kill-joy National Industrial Conference Board. That employers' organization finds that less than a fifth of the number of war plants will be of substantial use in peace. Of the \$27,500,000,000 spent for war plants some \$12,000,000,000 went for non-industrial plants. Of the remaining \$15,500,000,000 worth of plant and equipment, it is hardly possible that more than \$5,000,000,000 worth will be useful for peacetime production.

It's the old story. You can't eat powder and you can't wear cannon. After a war, most of the war investments are dead horses, and there's no use to cry about it.

But it is worth while to think about how to pay for the dead horses.

A speaker before the National Manufacturers Association thinks we should prepare to raise nine billions of dollars per year for 100 years to pay off the war debt, which he figures will be \$300,000,000,000. This would be paying \$900,000,000,000—or just 100 billion short of a trillion dollars, for our horses—mostly dead ones. Figures such as those explain why some people are studying the "Capital Levy" as a means of writing off some dead horses.—United Mine Workers Journal.

WHY ARE MUNITION MAKERS SMILING?

How should war contracts be "adjusted" after actual fighting ceases? Billions are involved. Unless someone is on guard to protect his interests, Uncle Sam will literally "lose his shirt." Comptroller General Lindsay Warren has been displaying danger signals for more than a year. Apparently he has been pushed aside. The munitions-makers have won a big victory.

An adjustment plan has been drafted by "Barney" Baruch, "Assistant President" Byrness and John Hancock, a New York banker. The details have not been given to the public, but the munitions-makers are smiling contentedly. "For the record," they may protest a little, but they are sure Baruch, Byrness and Hancock will "take care of them." They are not likely to be disappointed.

What would happen if the administration named three trade union leaders to determine how war workers should be demobilized and compensated, or three "dirt farmers" to arrange a post-war program for agriculture? We leave the answer to the imagination of our readers.—Labor.

MISS KELLEMS DEFIES UNCLE SAM

Within the last few days practically every daily paper in the land proudly displayed, generally on its first page, a story about Miss Vivien Kellems, described as "a Westport, Conn., industrialist and war plant owner."

Addressing a "civic group" in Kansas City, Miss Kellems announced that she had not paid her "December 15, 1943, income tax," and she called on "all business men" to join her "in defying the government" by refusing to pay their taxes and placing the money thus saved in reserves to be used after the war is over.

Suppose someone, who isn't collecting profits from a war contract, made that statement. What would happen? Above all, suppose the culprit were a trade unionist? Can't you see the scare headlines in the newspapers: "Trade Unionist Defies Uncle Sam; Refuses to Pay His Taxes and Calls on All Other Trade Unionists to Follow His Example?" It's different when a wealthy industrialist unfolds the flag of revolt and announces she will have nothing to do with a government which takes her dollars away from her—even in war times.—Labor.

WHY WASHINGTON HAS SLUMS

Why is Washington, capital of the richest nation on earth, disgraced by some of the worst slums in the world? We have asked that question many times, and now Senator Arthur Capper gives a startling answer.

"I have reached the conclusion," says the Senator, "these slums exist because they pay a better return on the money invested than almost any other investment in Washington."—Labor.

THE MARCH OF LABOR

After "Unconditional Surrender" What Kind of Peace and for Whom?

By RAYMOND S. HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

I don't suppose there are many Americans outside of insane asylums who would mourn if peace would come to the world this very minute. Moreover, it seems to me that anybody who does any thinking at all must realize that, for all the blarney talk about "unconditional surrender," the terms upon which nations will live together simply must be ultimately negotiated.

And yet, the appearance of literature from an organization calling itself "The Peace Now Movement," and the plea of that movement for a negotiated peace now, leaves me cold—just as I expect I shall be cold at the war's end when, and if, it comes with the same old economic masters in control of the negotiating nations.

It's so very important who does the negotiating, and so apparent that the people now in a position to negotiate will argue and plan to ward, and not away from, the exploitation of workers for the advantage of owners, that I must insist that the inauguration of an order of economic and social democracy here at home is the "first thing" that should absorb the interest of American workers.

And unless that first thing is done first—NOW, while the war is going on—the objectives of the war, which even our president feels obliged to emphasize to justify the war itself, will be forgotten and discarded just as surely as the high ideals that justified World War I were scrapped when the shooting stopped and the rulers of labor-exploiting nations met to bargain, plot and "negotiate."

It was my evaluation of the importance of who does the negotiating that caused me to approve the recent action of the Socialist Party's national executives when they warned against negotiating with fascists. They are opposed to that. And so, I take it, they must be opposed, or at the very least indifferent, to negotiations that may be managed by native labor exploiters whose highest hope is power and whose dollar patriotism is patently international.

It may be recalled that this column raised the question "who" and "why" when Wendell Willkie returned from a flying trip around the world with the news that what the world needs is a program of "economic internationalism." Then, as now, it seemed important to know who would be in control of the world and of the nations of the world. Because, workers just can't expect much in the way of liberty from any agreement that their exploiters find mutually satisfactory.

"Seek ye first the kingdom of God," was the advice of an earlier agitator, who promised that when that Kingdom is found all else would be added.

And if I am greeted with supercilious smiles when I advise anyone who may listen to seek first, the

order of domestic Socialism—well, I'm still better off than that other agitator, who ended up by being crucified.

Anyway, I can only tell MY story.

Now, as before the war began, war is the natural consequence of a system of human exploitation and class conflict. War fits with capitalism. Peace doesn't. And so we have war.

If this war ends—whether now or some time in the future and whether by complete conquest or by negotiation—with the private-profit system still a going concern, then the people who are in control of that system—namely, the owning class—will end it the way THEY want it to end and establish the rules of life THEY want to establish for THEIR advantage.

And then, to be sure, we shall again move forward to a new conflict and a new war.

What I submit is that the task of workers—and for all people of good will—is the building of a society in which peace will be as logical as war is logical under a society of human exploitation.

Socialism first! That's the task at hand for people who want to be secure and free!

Yes, it's an old story. No, the people have not listened to it.

That's why the last peace was a phoney, despite the high idealism of Woodrow Wilson's 14 points. And that's why millions of the best boys of all nations are dying on battlefields now.

The negotiation of masters has never brought freedom to slaves. Nor have their compacts kept the peace for long.

THE BLIND LEADING THE BLIND

Most Americans are tolerant of races, national origins, and religions other than their own. This is not true in every case, however, and so we need frequent reminders that racial discrimination and religious prejudice and bigotry have no place in this country.

At the present time there is a large scale offensive to wipe out discrimination against Negroes, and to gain for them the same opportunities for employment and promotion enjoyed by white citizens. This has proved to be a big undertaking and little progress has been made.

We have noticed that among the leaders of organizations taking a prominent part in the fight for the Negro, are some who themselves are not free of religious prejudice. This, perhaps, explains their failure to win adherents to the Negro cause. A blind man makes a poor guide.—The Brewery Worker.

There are between 180,000 and 240,000 blind persons in the 20 Latin American countries, it is estimated.

WAR CONTRACTORS' PROFITS CONTINUE TO REACH FOR MOON

Report for 1943 Makes Mockery of "F. D.'s" Pledge Of No New Millionaires

PUBLIC IS PAYING TAXES All Branches of Industry Are Shown to Be Enjoying Unimaginable Prosperity

The Department of Commerce January "Survey of Business" brings out in striking fashion two significant facts:

1) That profits of war contractors during 1943 moved steadily upward to record-breaking peaks and

2) That the public and the government are paying the war taxes of profiteering corporations in prices that cover their taxes—and, of course, all their expenses, including greatly "ballooned" salaries and bonuses—and leave them more than they ever had before.

The department estimated 1943 profits, after taxes, at \$8,200,000,000—the greatest in history and almost \$1,000,000,000 above 1942.

Peace-Time Profits Doubled The \$8,200,000,000 total is more than double the profits of \$4,088,000,000 enjoyed by corporations after taxes in the last peace year of 1939, which was extremely favorable to business.

The corporations were able to show big profits after taxes because their profits before taxes zoomed up to \$22,800,000,000—more than four times what they had been in 1939, and almost \$4,000,000,000 above 1942.

Profits for 1944, it was estimated, will be several billions larger than last year. That does not seem to bear out the President's prediction that he would not permit the creation of a new crop of war millionaires.

In Bonanza Class While industry is basking in unimaginable prosperity, the department disclosed that some branches are in the bonanza class.

Mining profits were shown to be up four times; transportation profits have multiplied 25 times, while merchandising profits are just about twice what they were before the war.

A significant feature pointed out by the department was that mining profits were up almost as much after taxes as they were before taxes. This paradox is explained by the fact that loopholes in the mining tax laws permit that particular class of profiteer to dodge taxation.

The fact that practically all corporations are making record-breaking profits is pretty conclusive proof that taxes alone are not a sufficient curb on profiteering. In addition, there must be effective control of prices and, as everyone knows, price control has been one of the big failures of this administration.

LIVING COSTS JUMP 42 PCT. SINCE 1941, HINRICHS ADMITS

If a worker who received \$1,400 a year in 1941 is not earning more than \$2,000 now, the chance is he and his family are hungry.

That is a fair interpretation of testimony before a Senate committee recently by A. F. Hinrichs, acting commissioner of labor statistics. He declared that there has been a 42 per cent rise in living costs since 1941, which is not far from estimates submitted to the committee by spokesmen for organized labor.

Hinrichs stuck to his contention that the 23.4 per cent rise reported in the official cost-of-living index is correct, but he added that higher taxes and other factors facing the housewife are not included in the index.

The index, Hinrichs declared, accurately reflects changes in unit prices and is appropriate to the narrow statistical purposes which it purports to serve. However, he added, it does not pretend to measure actual overall changes in living costs, including changes resulting from wartime shortages of some commodities and the poorer quality consumers are compelled to take because of widespread substitution and adulteration.

THEY DO, TOO

A court official, after explaining the history of the American flag to a group of aliens seeking citizenship papers, asked one of them:

"Tell me—what flies over the city hall?"

The alien blinked a minute. "Peejins!"

Bogeyman Revived

The refusal of the American Federation of Labor to participate in a conference with British and Soviet trade unions is a blunder which affects more than the leaders who committed it.

The federation executive council takes the view that Russia's unions are not "free," but subservient to the Soviet state, and that American unions therefore cannot meet them on common ground. They raise the further issue that any invitation for a joint conference should come from the International Federation of Trade Unions, instead of solely from the British Trades Union Congress.

This sounds like the reasoning of men completely ignorant of the Moscow and Teheran conferences. The structure of the Soviet nation, and of its trade unions as well, is different from ours. But it is absurd to conclude, from these differences, that British, American and Russian organized workers do not have common problems, or that the welfare of workers everywhere would not be helped by an exchange of information and ideas. For the A. F. of L. to draw back, as if contact with Soviet trade unions would bring contamination, is to revert to the old doctrine of untouchability which for 20 years harmed the relations of Russia and the Western democracies. American unions have no reason to fear that, as a result of contacts, they would lose their freedom.

British unions and the C.I.O. unions of America still plan to participate in the conference. The A. F. of L. leadership should have been equally quick to recognize that abstract differences in economic and political structures must not be allowed to obstruct friendly co-operation with Russia in all areas of common interest.—The Chicago Sun.

THE SOLDIERS AND THE WORKERS

Soldiers and the war-workers are on the same side, working and fighting for the same end. The best efforts of all are essential to victory. The great majority of soldiers come from working-class homes. Many millions of them are the sons and brothers of trade unionists. When the war is over fighters and workers will have the same interest in getting back to a peace basis, securing employment, making America a land for safe and prosperous living.

Anyone who tries to drive a wedge between these two great bodies of citizens must have the most sinister of motives. Yet many respectable newspapers and men high in our national councils have done their worst in this direction. The deliberate playing up of slight and sporadic difficulties has been a part of this propaganda effort. As Hitler long ago said, you can talk enough about anything to make people think it important. If news sheets kept printing stories about every soldier who goes A. W. O. L., and gets drunk, they could give the impression that our Army is no good. The pointless repetition of talk about strikes gives a completely false picture of our industrial workers and of their efforts.

There are other parts of the picture which could be played up—but are not. The Office of War Information has announced recently that deaths and injuries in war plants caused, during 1943, the loss of 270,000 man days, or the equivalent of the removal of nearly a million workers. Since Pearl Harbor there have been in our mines and factories 37,600 deaths—7,500 more than our military dead. The permanently disabled add up to 210,000, and those temporarily injured number 4,500,000. These figures combined amount to 60 times the number of American wounded and missing on all the battle fronts.

Newspapers and politicians who spend space and time to smear labor and rouse the soldiers and sailors against workers are as traitorous as any man who might, let us say, incite the Army against the Navy.—The New Leader

CURBING PROFITEERS FDA'S BIGGEST TASK

A few days before he resigned as director of the Food Distributing Administration, Roy F. Hendrickson declared that his most difficult task was in preventing profiteering by the food industry on sales of commodities to meet war and lease-lend requirements running high into the millions. He is not sure that he succeeded, he said.

The F. D. R., he added, has no authority to renegotiate contracts for food and is unable to recover excessive profits.

STRIKE LOSSES

The press of the nation plays up strikes as though it were the only news available and as though the earth were ready to collapse because of some labor difficulty.

November's strike losses were "tremendous" the press of the nation points out, but that same press doesn't go to the trouble of getting the true facts.

Measured in the number of man-days put in by labor, the loss by strikes is so small as to be hardly worth mentioning.

Actually, the total amount of time lost in November was only one third of one per cent of the total time labor put in.

But nothing is said of labor's contribution of some 99.67 per cent of its total time at war labor. Oh, no, the only mention in the press is of the one third of one per cent of the days lost by strikes.

Another proof that labor needs a good daily labor press.

We pause to wonder how many "man-days" were lost to industry through absence of the "big shots"

who took a day or two off to recover from a hangover, or had a bellyache due to eating too much caviar or blue points or porterhouse steaks.—The Progressive Miner.

"BLUEPRINTS OF POST-WAR WORLD"

A few days ago Stuart Chase, an able economist who is also blessed with common sense, and Paul Hoffman, president of the Studebaker Corporation, presented to a Washington audience "blueprints for a post-war world." Both agreed that "full employment" was the key to our economic problems.

Chase argued that industry should be encouraged in every reasonable way to provide the jobs. If industry slowed up, he would have the government step in with public works, social security and other devices. He gave this set-up a fancy name, "compensatory economy." Despite the name, his idea is excellent.

Hoffman predicted there would be a tremendous demand for goods after the war and insisted it would be possible to provide jobs for from 50,000,000 to 58,000,000 workers and they could boost production 33 1/2 per cent above 1940.

Putting it in a nutshell: Everything depends on our success in providing jobs at proper wages. If we do that, we will weather the storm. If we make only a half-hearted effort, we are in for trouble.—Labor.

I love such mirth as does not make friends ashamed to look upon each other next morning.—Izaak Walton.

ADAMIC'S NEW BOOK

MY NATIVE LAND

Based upon the author's exclusive material, this incredible story of YUGOSLAVIA—the country of the Croatsians, the Serbians and the Slovenians—and her heroic struggle holds a significant lesson for the democracies.

Order Your Copy Now

\$3.75 a copy

PROLETAREC BOOK SHOP

2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

